

วิถีแห่งพลเมืองเน็ต

ศาสตราจารย์ สุกัญญา สุดบรรทัด
ภาคีสมาชิก

บทคัดย่อ

พลเมืองเน็ต คือ คนกลุ่มใหญ่ที่ประสานสัมพันธ์กันในรูปของเครือข่ายออนไลน์ คนเหล่านี้ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นประจำ มีความเคลื่อนไหวสูง มีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากคนรุ่นก่อน ๆ อย่างมาก โดยเคลื่อนตัวไปตามวิถีสี่สองประการ คือ วิถีแห่งวิทยาศาสตร์ วิถีแห่งจินตนาการ วิถีของโลกแบน วิถีแห่งความตื่นตัว วิถีแห่งการผิวก่เลี้ยวของเครือข่าย วิถีแห่งความหึกเหและซับซ้อน วิถีแห่งความย้อนแย้ง วิถีแห่งการตีจากอุดมการณ์ดั้งเดิม วิถีแห่งการแสดงตัวตน และอำพรางตัวตน วิถีแห่งความหลอกลวงและประทุษวาจา วิถีแห่งสติ และวิถีแห่งการศึกษา

พลเมืองเน็ตอุบัติขึ้นพร้อมกับความเจริญสุดยอดทางวิทยาศาสตร์ สร้างความหวาดระแวงให้เกิดขึ้นทุกภาคส่วนที่หาทางเข้ามาควบคุมภายใต้วาทกรรมการกำกับดูแล เป็นการกำกับดูแลที่พุ่งเป้าหมายไปที่สายใยเครือข่ายที่ไม่มีชีวิตโดยหลงลืมสิ่งที่มีชีวิตคือมนุษย์แต่ละคนที่อาศัยอยู่ในเครือข่ายนั้น ๆ วิถีแห่งพลเมืองเน็ตจึงมุ่งไปสู่ความสับสนอลหม่านโดยไม่เห็นเป้าหมายของการเดินทางจนกว่าจะเกิดความตระหนักผู้รู้ร่วมกันว่ามนุษย์ทั้งหลายสามารถสถาปนาสังคมแห่งความสุขขึ้นมาได้ในโลกนี้ด้วยการขยับขยายและแบ่งปันจิตวิญญาณความเอื้ออาทรที่มีอยู่แต่ในร่างมนุษย์มิใช่ในร่างของวิทยาศาสตร์

คำสำคัญ : พลเมืองเน็ต วิถี

วิถีแห่งพลเมืองเน็ต

มนุษย์พันธุ์ใหม่กำลังอุบัติขึ้นมาในโลกพร้อมกับความเจริญสุดยุดทางวิทยาศาสตร์ นั่นคือพลเมืองเน็ตซึ่งสัมพันธ์กันในโลกเครือข่ายออนไลน์ พลังของเครือข่ายสร้างความหวาดระแวงให้เกิดขึ้นทุกภาคส่วนที่กำลังหาทางเข้ามาควบคุมภายใต้วาทกรรมการกำกับดูแล เป็นการกำกับดูแลที่พุ่งเป้าหมายไปที่สายใยเครือข่ายที่ไม่มีชีวิตโดยหลงลืมสิ่งที่มีชีวิตคือมนุษย์แต่ละคนที่อยู่บนเครือข่ายนั้นๆ วิถีแห่งพลเมืองเน็ตจึงมุ่งไปสู่ความสับสนอลหม่านโดยไม่เห็นเป้าหมายของการเดินทาง จนกว่าจะเกิดความตระหนักรู้ร่วมกันว่ามนุษย์ทั้งหลายสามารถสถาปนาสังคมแห่งความสุขขึ้นมาได้ในโลกนี้ด้วยการช่ยขยายและแบ่งปันจิตวิญญาณความเอื้ออาทรที่มีอยู่แต่ในร่างมนุษย์มิใช่ในร่างของวิทยาศาสตร์

พลเมืองเน็ตเป็นประชากรโลกในรูปแบบใหม่ที่สร้างความสัมพันธ์กันในรูปของเครือข่ายเหมือนใยแมงมุมในอาณาจักรที่มองไม่เห็นแต่มีอยู่จริง และมีอำนาจและอิทธิพลในการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในโลกกายภาพได้จริง

ใยแมงมุมที่เกาะตัวกันผ่านปมหรือสถานีเชื่อมต่อ (node) สร้างคลังข้อมูลจำนวนมหาศาลที่ให้ประโยชน์และโทษ แต่ละเครือข่ายผืนนี้กำลังได้ใหญ่โตและแข็งแกร่ง ต่างคนต่างตีความหมายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ร่วมกัน ถ้าเราสามารถแปลงไฟล์เป็นเสียงได้เราจะได้ยินสรรพสำเนียงอิงอลในโลกที่มองไม่เห็น มันท้าทายจารีตดั้งเดิมของมนุษย์ และสร้างกรอบคิดใหม่ ๆ หรือเอาจารีตเดิมมาสร้างใหม่

มนุษยชาติที่มีความหวังได้สร้างเป้าหมายที่ดั่งงามสำหรับโลกเครือข่าย ได้แก่ประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบที่ทุกคนมุ่งมั่นทำให้โลกนี้ดีขึ้น แต่เสียงแห่งความหวังจะถูกกลบจากสภาวะการณ์อันสับสนที่เกิดขึ้นแทนที่พลเมืองเน็ตเผชิญกับสถานการณ์ย่นแย้งมากมาย พวกเขาเปิดรับข่าวสารมาก และปิดรับอีกหลายเรื่องที่ไม่ได้ติดนักกับความเชื่อเดิมของตน การพบปะผู้คนมากมายในโลกของเน็ตให้ความสุข แต่สร้างความเครียดพลเมืองเน็ตหล่อหลอมอัตลักษณ์เฉพาะตน มีความหวังในอีกรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างจากคนรุ่นเก่า พวกเขา มองโลกในกรอบที่คนรุ่นเก่ามองไม่เห็นและไม่เข้าใจ และความหวังของพวกเขาจะถูกจำกัดอยู่แต่ในประเด็นที่เครือข่ายของพวกเขา กำลังต่อสู้

นับวันเรายิ่งเห็นรอยแยกระหว่างพลเมืองหลายรุ่นมากขึ้น ผู้อาวุโสกลัวความเสื่อมสลายทางวัฒนธรรมเกรงว่าเทคโนโลยีใหม่จะนำยุวชนไปสู่ความเสื่อม บางคนเกรงอำนาจและอิทธิพลดั้งเดิมของตนจะสูญเสียบ้างจึงพยายามเข้าควบคุมภายใต้วาทกรรม “การกำกับดูแล” แต่วิธีการแทรกแซงที่มีวิธีคิดแบบแอนะล็อกเป็นฐานจะไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในด้านพัฒนาการของเทคโนโลยีและความหลากหลายของสังคมดิจิทัล

อำนาจของพลเมืองเน็ตไม่สามารถจะดูแลคนได้ ผู้ด้อยอาวุโสแม้จะด้อยในวัยวุฒิและแทบจะไร้พื้นที่สาธารณะในโลกแอนะล็อก แต่ในโลกของเน็ตพวกเขาเชี่ยวชาญเทคโนโลยี มีตัวตน และส่งเสียงดัง เสียงของพวกเขาดังในโลกออนไลน์และข้ามสะพานมายังโลกแอนะล็อก พลเมืองเน็ตใช้ศิลปะสร้างวาทกรรมและเล่าเรื่องราวที่สามารถดึงดูดผู้คนให้เข้าไปเกาะเครือข่ายจำนวนมาก ความทุกข์ของประชาชนทั้งทางเศรษฐกิจ

สังคม การเมือง การถูกคุกคามทางศาสนา อัตลักษณ์และศักดิ์ศรี มักเป็นหัวข้อประเด็นในโลกออนไลน์ การหลังไหลยอกย้อนของข่าวสารออนไลน์ไปอย่างรวดเร็วหลากหลายและไร้แบบแผน เหมือนน้ำที่ซอกซอนไปทุกหนแห่งยากที่จะควบคุมได้ ยิ่งเทคโนโลยีพัฒนาไปถึงขั้น IoT อินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง มันจะแทรกเข้าไปในวิถีชีวิตของผู้คน ตั้งแต่ในครัว ในห้องนั่งเล่น ในโรงเรียน ในวัด ในหมู่บ้าน ในสภาชุมชนและสภาระดับชาติ บนเส้นทางสัญจรทั้งบนท้องถนน ในทะเลและอากาศ กระบวนทัศน์ของมนุษยชาติจะไม่เหมือนเดิม เหมือนคนในยุคใช้เกวียนไม่สามารถคิดเหมือนคนใช้เครื่องบิน

เมื่อพลเมืองเน็ตส่งเสียงดังมากขึ้น อาณาจักรของพวกเขา ก็ถูกเผ่าระวางมากขึ้น นานวันเข้า พลเมืองเน็ตก็ถูกลืมนว่าเป็นมนุษย์เพราะถูกมองในภาพรวมของเครือข่าย มนุษย์ถูกหลงลืมและหายไปในโลกของเครือข่าย วิทยาศาสตร์ที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้นจนถึงขั้นปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligence) ยังเข้ามาละลายความยิ่งใหญ่ของมนุษยภาพ (humanity) เพราะสมองมนุษย์ไม่อาจสู้กับคอมพิวเตอร์ได้ นั่นเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของมนุษย์เองที่จะยืนหยัดให้ได้บนความเป็นมนุษย์

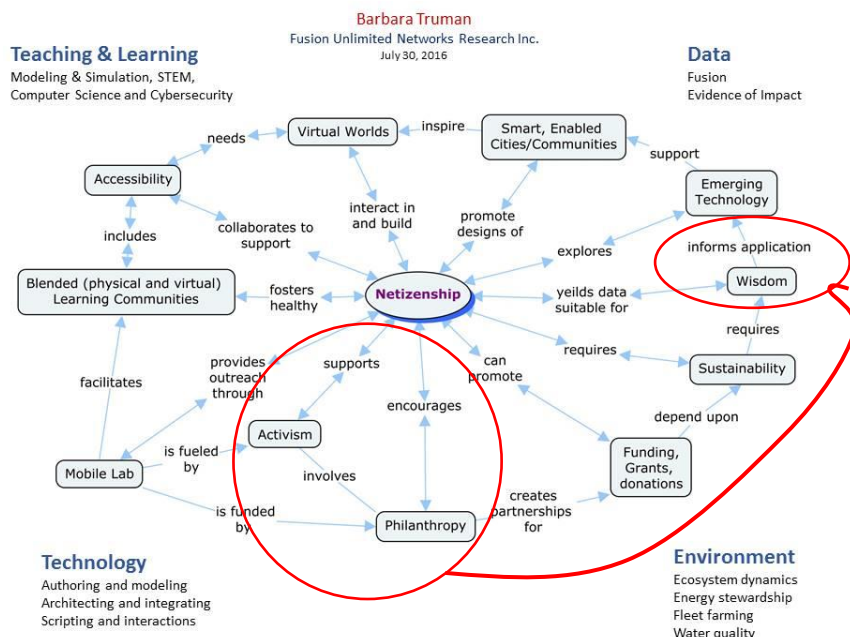
การเกิดของพลเมืองเน็ต จึงเรียกร้องการเรียนรู้และการจัดการด้วยความระมัดระวัง โลกนี้เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ไม่มีใครสามารถทำให้สายน้ำถอยหลังกลับ ไม่มีใครสามารถหยุดการโคจรของโลกที่เคลื่อนไปข้างหน้า เพราะเหตุว่ามันเป็นเช่นนั้นเอง ปัญหาที่เพียงว่าเราจะเดินไปบนวิถีที่เป็นอนิจจังนี้ได้อย่างไร

๑. ใครคือพลเมืองเน็ต?

อินเทอร์เน็ตเริ่มถูกพัฒนาในปี ๑๙๗๓ มีเป้าหมายให้เกิดการต่อเชื่อมข้ามเขตกันพรมแดนของประเทศต่าง ๆ ทศวรรษที่ ๑๙๙๐ ไมเคิล ไฮเบน (Michael Hauben) ได้ค้นพบ “พลเมืองใหม่” ของโลกจากงานวิจัยของเขาที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบียและนำเสนอในบทความเรื่อง “พลเมืองเน็ต” (Netizens)¹ ไฮเบนเรียกคนเหล่านี้ว่าเน็ต ซิตีเซ็น (net citizens) และเรียกรูปแบบพลเมืองโลกในอินเทอร์เน็ตนี้ว่าเน็ตติเซ็นชิพ (netizenship) บาบารา ทูแมน อธิบายเป็นภาพให้เห็นการโยงใยเครือข่ายของพลเมืองเน็ตที่พัฒนาเทคโนโลยีตลอดเวลาอย่างชาญฉลาดและสามารถสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในหลายรูปแบบทั้งทางกายภาพและโลกออนไลน์ เทคโนโลยีรวบรวมข้อมูลขนาดมหึมาทำให้เกิดคลังสมอง (wisdom) ขนาดใหญ่ที่จะส่งผลกระทบต่อสรรพสิ่ง ผลักดันพลัง (activate) แห่งการอยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์ด้วยจิตเมตตา (philanthropy) อันเป็นประโยชน์สูงสุดอันพึงได้จากเทคโนโลยีชนิดนี้

¹ Netizens, Preface, p. ix

ภาพที่ ๑ : Concepts of Netizenship

โลกของเน็ตมีความแปลกประหลาด คือเรามองไม่เห็นมันทั้ง ๆ ที่มันมีอยู่จริงและส่งอิทธิพลต่อสังคมอย่างใหญ่หลวง โลกของเน็ตประกอบด้วยชุมชนใหญ่น้อยที่ก่อตัวขึ้นมาตามความสนใจของผู้คนและอาจสลายไปเมื่อไหร่ก็ได้เมื่อประเด็นนั้น ๆ ไม่เป็นที่น่าสนใจอีกต่อไป ศตวรรษที่ ๒๑ คือยุคแห่งพลเมืองเน็ตซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในโลก พวกเขาอาจเป็นคนรุ่นใดก็ได้ มีความเห็นทางการเมืองอย่างไรก็ได้และเสียงของพวกเขาดังขึ้นเรื่อย ๆ

๒. พลเมืองเน็ตและความแตกต่างระหว่างรุ่น

พลเมืองเน็ต เป็นคนรุ่นใหม่ในโลกการสื่อสารแห่งเครือข่ายที่กว้างขวางมาก แต่พวกเขาก็ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับพลเมืองแอนะล็อกที่ส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นเก่าและอายุมากกว่า พลเมืองแต่ละรุ่นอาศัยอยู่ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันจึงผ่านประสบการณ์ทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจที่ต่างกัน เทคโนโลยีทำให้ความแปลกแยกระหว่างรุ่นที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตกับรุ่นที่ใช้อินเทอร์เน็ตกว้างขึ้นเรื่อย ๆ

๒.๑ พลเมือง ๖ รุ่น

รุ่นแอนะล็อก(ไม่มีอินเทอร์เน็ต):

๒.๑.๑ รุ่นคุณทวดหรือเทียด (The Greatest Generation)

เกิดระหว่างปี ๑๙๐๑-๑๙๒๔ เคยเผชิญเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ จึงพยายามเอาชนะและสร้างความก้าวหน้า คนรุ่นนี้คือคนรุ่นปู่ย่าที่มีชีวิตประจำวันไม่ค่อยสะดวกรสบายนัก ขาดแคลน

ไฟฟ้า ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ เป็นชีวิตที่ยังไม่มีเครื่องบิน วิทยุ และโทรทัศน์ ในสหรัฐอเมริกา บางคนในรุ่นนี้เคยเห็นสงครามกลางเมือง การเลิกทาส ได้รับการถ่ายทอดทัศนคติ เสรีภาพและความเสมอภาคมาจากคนรุ่นก่อน และให้ความสำคัญอย่างมากกับอุดมการณ์วารสารศาสตร์ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของสื่อคือสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ในส่วนของสตรีนิยม มีการรวมกลุ่มของสตรีที่ Seneca Fall ในปี ๑๘๔๘ ทัศนคติสตรีแตกตัวออกมาจากการปฏิรูประบบสิทธิเสรีภาพระหว่างการเลิกทาส พวกเขาเรียกร้องสิทธิเรื่องการดูแลบุตร สิทธิในการครอบครองทรัพย์สิน การศึกษา สิทธิในการเลือกตั้ง และค่าตอบแทนจากการทำงานให้เท่าเทียมชาย คนเหล่านี้แม้จะหมดรุ่นไปแล้วแต่ยังมีอิทธิพลทางปรัชญาและวัฒนธรรมเหลือค้างอยู่ และถ่ายทอดไปสู่รุ่นถัดมา

๒.๑.๒ รุ่นเงียบ (The Silent Generation) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่ายุคผู้สรรค์สร้างหรือยุคผู้ใหญ่ (Builders or Maturists) เกิดระหว่างปี ๑๙๒๔-๑๙๔๕ ซึ่งเป็นยุคสุขสันต์แห่งดนตรีแจ๊ส สวิง แพรงค์ สินาตรา ภาพยนตร์เรื่องวิมานลอย (Gone With The Wind) และการตูนมิกกี้ เมาส์ (Mickey Mouse) เป็นยุคก่อนสมัยสตรีนิยม ผู้หญิงอยู่ทำงานบ้าน และผู้ชายทำงานแบบภักดีต่อบริษัทผู้จ้าง เด็ก ๆ ยุคนี้ทำงานหนักและไม่พูดมาก เพราะธรรมเนียมคือเด็กต้องไม่มีปากเสียง แม้จะมีผู้นำสิทธิมนุษยชนอย่างมาร์ติน ลูเธอร์ คิง (Martin Luther King, Jr.) และโรเบิร์ต เคนเนดี (Robert F. Kennedy) มีศิลปินผู้ยิ่งใหญ่อย่าง คลินท์ อีสต์วูด (Clint Eastwood) จอห์น เลนนอน (John Lennon) ในสหรัฐอเมริกา สตรียุคนี้เริ่มออกมาทำงานนอกบ้านมากขึ้นเรื่อย ๆ และเริ่มขยายตัวตนออกจากบ้านไปสู่ระดับชาติโดยต่อสู้อย่างหนักเพื่อให้เกิดระบบรัฐสวัสดิการอย่างประสบความสำเร็จ

พวก “พลเมืองเงียบ” (the "Silents") เหล่านี้จะเน้นทำงานมากกว่าออกไปต่อสู้กับระบบ พวกเขาพยายามกลมกลืนกับบรรทัดฐานทางสังคม มีจำนวนร้อยละ ๓ ในภาคคนทำงานในอังกฤษ เป็นพวกอยู่ติดบ้าน ไม่ค่อยย้ายไปไหน ประดิษฐ์กรรมแห่งยุคคือรถยนต์ สื่อที่ใช้มากคือจดหมาย และการสื่อสารระหว่างบุคคล สำหรับเมืองไทยคือยุคจอมพล ป.พิบูลสงคราม และนักประพันธ์อย่างมาลัย ชูพินิจ ผู้เขียนบันทึกจอมพล และกุหลาบ สายประดิษฐ์ หรือ ศรีบูรพา ผู้แต่งนิยายข้างหลังภาพ เป็นยุคแห่งการใช้อำนาจเผด็จการและการเรียกร้องสิทธิมนุษยชน

๒.๑.๓ รุ่นเด็กเกิดมาก (Baby Boomers) คือ ยุคที่เด็กเกิดมากหลังสงครามโลกครั้งที่สอง พวกนี้เติบโตมาในช่วงทศวรรษที่ ๑๙๖๐ ซึ่งอีกสิบปีต่อมาเป็นพวกบุปผาชนหรือฮิปปี้ เป็นยุคที่เกิดสงครามเย็นและการพังกำแพงเบอร์ลิน

ยุคนี้ยังอาจแบ่งย่อยเป็นสองช่วง ช่วงแรกเกิดระหว่าง ๑๙๔๖-๑๙๕๕ เด็กอเมริกันที่เกิดช่วงนี้มีส่วนหนึ่งต้องไปรบในเวียดนาม ส่วนพวกที่เกิดช่วงหลังเกิดระหว่าง ๑๙๕๖-๑๙๖๔ เป็นพวกที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อสู่ความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทางเทคโนโลยี พลเมืองกลุ่มนี้คือยุคครีคแอนดร์รอล, เอลวิส เพรสลีย์, บิทเทิลส์ ภรรยาเริ่มออกไปทำงานนอกบ้าน พวกนี้คือผู้ชมทีวี มีการหย่าร้างเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ประดิษฐ์กรรมแห่งยุคคือโทรทัศน์ สื่อที่ใช้มากคือการสื่อสารระหว่างบุคคล โทรศัพท์ และอีเมล อำนาจของสื่อมวลชนแบ่งบาน เป็นเครื่องมือในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล สะท้อนความเป็นไปในสังคม และผลักดันความเติบโตทางเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม

คนรุ่นนี้มองเห็นสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงสภาพจากอดีตเป็นอย่างมาก เห็นความเติบโตของอินเทอร์เน็ต และบางคนเริ่มใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพ ผู้ใหญ่เริ่มกังวลกับการใช้อินเทอร์เน็ตของบุตรหลานและพยายามหากรอบจำกัดเพื่อดูแลคนรุ่นใหม่ให้อยู่ในขอบเขตที่พอควบคุมได้ ในส่วนการขับเคลื่อนของสตรีนิยมเริ่มแพร่กระจายออกไปอย่างกว้างขวางระหว่างทศวรรษที่ ๑๙๖๐ และ ๑๙๗๐ สตรีอเมริกันมีบทบาทออกนอกครอบครัวมากขึ้น พวกเขาเรียกร้องสิทธิในการทำแท้ง สวัสดิการในการเลี้ยงดูเด็ก และค่าตอบแทนที่เป็นธรรม สิทธิสตรีถูกตีความว่าเป็นสิทธิของความเป็นมนุษย์นั่นเอง

เป็นยุคสงครามเวียดนาม คนไทยที่เกิดในช่วงนี้ได้รับผลกระทบจากการตั้งฐานทัพอเมริกาในไทยที่ทำให้เกิดเด็กลูกครึ่งจำนวนมากที่ มรว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เรียกว่าพวกข้าวนอกนา คนรุ่นนี้ได้พบเห็นการรัฐประหารหลายครั้ง ผ่านเหตุการณ์ 14 ตุลา และ 6 ตุลา ดาราที่มีชื่อเสียงโด่งดังคือมิตร ชัยบัญชา เพชรา เขาราชภักดิ์ วงดนตรีสุนทราภรณ์มีชื่อเสียงลือลั่น มีนักร้องอย่างสุเทพ วงศ์กำแหง ชรินทร์ นันทนาคร และสมยศ ทัศนพันธ์ รู้จักภาพยนตร์อย่างเพชรตัดเพชร โทณ แผลเก่า ได้อ่านนิยาย พลนิกริมหงวน ของ ป.อินทปาลิต และ เพชรพระอุมาของพนมเทียน

รุ่นดิจิทัล (ใช้อินเทอร์เน็ต):

๒.๑.๔ พลเมืองรุ่น X (Generation X) เกิดระหว่าง ๑๙๖๕ and ๑๙๘๐ เป็นพวก “เด็กเหงา” (“latch-key kids”) เพราะพ่อแม่ออกไปทำงานหรือแยกกัน ใช้คีย์บอร์ดคอมพิวเตอร์ และเริ่มเปลี่ยนวิถีชีวิตจากยุคพ่อแม่ของตน เช่นการทำงานก็ไม่คิดว่าจะต้องอยู่ที่เดียวไปตลอดชีวิต บางคนเปลี่ยนงานถึง ๗ หนในชีวิต พวกนี้แต่งงานช้าแต่หย่าเร็ว และเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวนมาก รสนิยมทางหนังและเพลงได้รับอิทธิพลมาจากโลกตะวันตก ชอบเสียบหูฟังเพลงระหว่างเดินทางหรือทำงาน ชอบเล่นเกมคอมพิวเตอร์

เป็นยุคคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ รู้จักกันในนาม “ผู้บริโภครุ่น” วิ่งตามแบรนด์เนม และสื่อโฆษณา อยากรู้อะไรก็รีบหยิบฉวย จมลึกในการเป็นหนี้ธนาคารและบัตรเครดิต บางทีเรียกว่าคนยุคที่เกิดก่อนเทคโนโลยีดิจิทัล หรือเกิดก่อนดิจิทัลแพร่กระจาย เป็นพวกคุณค่านิยม (Meritocracy) คือเชื่อในความสำเร็จด้วยความสามารถหรือคุณค่าของตนเองมากกว่าอภิสิทธิ์ทางชนชั้น ประดิษฐ์กรรมแห่งยุคคือคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ การสื่อสารที่ใช้มากคือ อีเมล และส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์ บางทีถูกเรียกว่าพวกรุ่น MTV เพราะเริ่มรู้จักมิวสิควิดีโอ ร็อก พังก์ ฮิปฮอป มาดอนน่า ในประเทศไทยเป็นยุคของเบิร์ด ธงไชย แมคอินไตย์

คนรุ่นนี้รับรู้บทบาทของผู้ก่อการร้าย สงครามอ่าว และการประกาศระเบียบโลกของประธานาธิบดีจอร์จ บุช ภาพยนตร์ฮอลลีวูดประเภทแอคชั่นและอิงวิทยาศาสตร์ที่เรียกไซ-ไฟ(Sci-fi) อาศัยกราฟิกเข้ามาช่วยให้เห็นสงครามและการฆ่าฟันอย่างเห็นจริงเห็นจัง เห็นภาพความขัดแย้งระหว่างคนในโลกและระหว่างโลกของเรา กับจักรวาลเช่นเรื่อง Star Wars 1977, “Edge Of Tomorrow” (2014), The Matrix (1999) การค้นคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ไปไกลถึงขั้นการตั้งถิ่นฐานในดาวดวงอื่น สงครามหุ่นยนต์ และการสร้างโลกจินตนาการที่ทำให้คนสามารถเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างโลก สวรรค์ นรก ได้อย่างเสมือนจริง ในประเทศไทยมองเห็นการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนและบทบาทของ NGO บทบาทของกองทัพและการให้ความสำคัญกับความมั่นคง อาจมีส่วนร่วมในสงครามระหว่างสื่อและมองเห็นการรัฐประหาร

๒.๑.๕ พลเมืองรุ่น Y หรือรุ่นสหัสวรรษ (Generation Y or Millennials) รุ่นของการเกิดและปีสิ้นสุดไม่แน่นอน แต่นักวิจัยเห็นว่าน่าจะราวทศวรรษที่ ๑๙๘๐-๒๐๐๐ เป็นพวกสมองใส เก่งเทคโนโลยี รู้เรื่องการตลาดและการขายมาตั้งแต่เด็ก นักสังคมวิทยาอเมริกันแคธลีน ชาพูทิส (Kathleen Shaputis) เรียกคนรุ่นนี้ว่ารุ่นปีเตอร์ แพนคือเป็นพวกไม่ยอมโต มีบ้าน มีครอบครัวและเข้าสู่อาชีพซ้ำ และอยู่กับพ่อแม่นานขึ้น เป็นรุ่นที่มองเห็นความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจตกต่ำต่อหน้าต่อตาและเข้าสู่ยุคการแบ่งปันทางเศรษฐกิจ

เป็นพลเมืองดิจิทัล หรือ ดิจิทัล เนทีฟส์² (Digital Natives) โดยเกิดหรือเติบโตในยุคดิจิทัลเทคโนโลยี และคุ้นเคยกับมันมาตั้งแต่วัยเยาว์ **มองโลกแบนหรือทางขวาง** คือมองแบบทุกคนเท่ากันมากกว่าจะแบ่งเป็นชนชั้นทางสังคม พลเมืองต้องแลกเปลี่ยนความคิดและทรัพยากรระหว่างกันโดยเดินข้ามเส้นกันเขตแดนทั้งทางภูมิศาสตร์และชนชั้น ในการกระทำเช่นนั้นพวกเขาจะไม่ไว้วางใจจารีตดั้งเดิม ตลอดจนสถาบันเก่า ๆ ทางสังคมไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งงาน ศาสนา และรัฐบาล คนรุ่นนี้เริ่มปฏิเสธโครงการใหญ่ ๆ ที่ต้องระดมทุนสูง ๆ ที่วางแผนล่วงหน้าหลาย ๆ ปีและต้องผ่านขั้นตอนระเบียบปฏิบัติแบบแนวตั้ง และเป็นพวกที่ยอมรับภูมิหลังของคนที่หลากหลายมากขึ้น คนเหล่านี้มีทั้งพวกศรัทธาในประชาธิปไตยแท้และความเสมอภาคและปฏิเสธการรวมศูนย์และการควบคุมแบบอำนาจนิยม และอีกพวกหนึ่งเริ่มมองเห็นโอกาสของอุดมการณ์ทางการเมืองรูปแบบใหม่

พวกเขาคือรุ่น ยาฮู โทศัพท์มือถือ กูเกิล เฟซบุ๊ก (Yahoo, Google, Facebook) เข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ล้นล้น เป็นพวกชอบแสดงความเห็นที่มีฐานข้อมูลแข็งแกร่ง ไม่ใช่พวกภักดีต่อแบรนด์ และความเร็วของอินเทอร์เน็ตทำให้พวกเขาปรับตัวไปมาได้เร็วและเปลี่ยนแพชชั่นเร็ว ประดิษฐ์กรรมแห่งยุคคือคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตและโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน การสื่อสารที่ใช้มากคือออนไลน์ เอส เอ็ม เอส(SMS) และโทรศัพท์มือถือ สามารถเข้าถึงข่าวสารผ่านสื่อใหม่และค่อยๆเดินออกจากสื่อมวลชนกระแสหลักมากขึ้นเรื่อยๆ วงดนตรียอดฮิตมี บิ๊กแอส แสตมป์ วัชราวลี ดา เอ็นโดรฟิน นิยมนักร้องและภาพยนตร์เกาหลี ดาราไทยที่โด่งดังมีเช่น อัม พัชราภา ขวัญ อุซามณี ญาญ่าหญิง

ในส่วนการขับเคลื่อนของสตรีนิยม เข้าสู่ยุคคลื่นลูกที่สามในทศวรรษที่ ๑๙๙๐ (Third Wave Feminist Movement) เป็นยุคของการตั้งคำถาม สร้างนิยามใหม่ๆ และใช้สื่อเพื่อเผยแพร่ทัศนะเกี่ยวกับเพศสตรี และอื่น ๆ มีสัญลักษณ์ เช่น มาดอนน่า แอนเจลิน่า โซลิส เอ็มมา วัตสัน ปิยอนเซ และเลดี้กาก้า รวมทั้งนางเอกในนิยายอย่างมูหลาน พวกเธอเริ่มใช้อินเทอร์เน็ตในการขับเคลื่อนอุดมการณ์และเผยแพร่ไปสู่ประชาชน และมีผู้ชายเข้าร่วมต่อสู้อย่างลีโอนาโด ดิคาปริโอ แมกกาซีนอิเล็กทรอนิกส์ (e-zines) และบล็อก (blogs) คือสื่อการเขียนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและทัศนะอย่างกว้างขวาง

๒.๑.๖ รุ่น Z (Generation Z) เกิดหลังปี ๑๙๙๕ ไม่เคยเห็นโลกที่ไม่มีคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือขณะนี้อายุราวเด็กก่อนวัยเรียนไปจนถึงวัยรุ่นเป็นพวกที่กลมกลืนเทคโนโลยีเข้ากับวิถีชีวิตไปแล้วเพราะใช้มาตั้งแต่เด็ก เทคโนโลยีจึงเป็นเหมือนอากาศที่หายใจ เป็นผู้บริโภครู้เท่าทันสื่อโฆษณา รู้ว่าตัวเองต้องการอะไรและจะหามันได้อย่างไรจึงอิมตัวหรือเบื่อกับแบรนด์ทั้งหลาย คนรุ่นนี้คือผู้มีวิสัยทัศน์ระดับโลก

² Jeff DeGraff, thought leader and innovation expert, THE BLOG The Huffington Post, Digital Natives vs. Digital Immigrants, 06/16/2014 Updated Sep 07, 2014

เป็นผลิตผลการศึกษาใหม่และสังคมในนิยามใหม่ สามารถสร้างผลงานด้วยตัวเองด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์จึงผลิตสิ่งใหม่ ๆ ออกสู่โลกออนไลน์เป็นจำนวนมาก บางทีถูกเรียกว่าพวกเสพติดเทคโนโลยี “Technoholics” เพราะไม่รู้จะอยู่อย่างไรถ้าไม่มีเทคโนโลยี

ส่วนใหญ่เป็นพวกรับงานเป็นคราว ๆ ทำงานหลายอย่างในขณะเดียวกันและเปลี่ยนงานไปได้เรื่อย ๆ การสื่อสารที่ใช้มากคือระบบสัมผัสอิเล็กทรอนิกส์ พวกเขาจะอยู่ในระบบการสื่อสารยุคใหม่แบบบอริส (convergence) ที่มีความสลับซับซ้อนและไม่เป็นเส้นตรง เป็นส่วนหนึ่งของระบบสื่อ สามารถแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง อยากรู้อะไรก็รู้ได้ง่าย ๆ

หลังจากรุ่น Z ก็อาจจะเริ่มตั้งแต่ ยุคไอ แพด (iPad) ในปี ๒๐๑๐ บางคนเรียกรุ่น อัลฟา (Generation Alpha $\bar{A}\bar{a}$, $\bar{A}\bar{a}$ ตัวอักษรแรกของภาษากรีก ซึ่งมีค่าตัวเลขเท่ากับ ๑) ซึ่งจบยุค Z แล้วก็เริ่มไปใช้อักษรกรีกตัวแรกโดยไม่กลับไปเริ่มที่ตัว A ซึ่งเป็นภาษาละติน ซึ่งเรายังไม่รู้จะอะไรเกี่ยวกับคนรุ่นนี้นัก ต้องรองานวิจัยต่อไป ที่ยอมรับกันคือจะเป็นรุ่นที่ได้รับการศึกษามากที่สุดของมนุษยชาติ เพราะเกิดมาในยุคเฟื่องฟูทางข่าวสาร มีพ่อแม่ที่ใช้เทคโนโลยีเป็น สุขภาพดีขึ้นอายุยืนขึ้น ฉลาดขึ้น รวยขึ้น ทำงานได้หลายอาชีพในขณะเดียวกัน พวกเขาจะเดินไปสู่ยุคใหม่โดยไม่หันหลังกลับ ปัจจุบันในโลกมีเด็กรุ่นนี้เกิดประมาณ ๒.๕ ล้านคนต่อสัปดาห์ ภายในปี ๒๐๒๕ พวกเขาจะมีไม่น้อยกว่าสองพันล้านคน เด็กเหล่านี้อยู่ในวัยใกล้จะเข้าโรงเรียน เพื่อจะกลายเป็นเด็กที่มีการศึกษามากที่สุด ใช้เทคโนโลยีมากที่สุด และรวยมากที่สุดของโลก

เจนเนอเรชั่น Y, Z, alpha คุ่นชินกับภาพความรุนแรงและสงครามในทุกมุมโลกที่ทับซ้อนกับภาพทัศนทางศีลธรรม ความขัดแย้งระหว่างความดี ชั่ว สีขาวกับสีดำ ปรากฏให้เห็นตรงหน้าด้วยภาพกราฟิกแบบเคลื่อนไหว พลเมืองเน็ตมักไปด้วยกันไม่ได้ดีนักกับคนรุ่นก่อน ไม่ค่อยเข้าใจวัฒนธรรมของอดีต แต่จะสร้างสรรค์และประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา เยาวชนเหล่านี้ยังมีเวลาในการปรับแต่งสังคมไปอีกยาวนาน เกือบหนึ่งศตวรรษแม่พ่อแม่ปู่ย่าตายายหวาดเหี้ยมของพวกเขาจะเสียชีวิตไปแล้ว

สำหรับประเทศไทย จำนวนพลเมืองเน็ตถือว่าไม่น้อยเลย และถ้าดูปัจจัยสถิติการใช้เทคโนโลยีจะพบว่า พลเมืองเน็ตไทยโดยเฉลี่ยน่าจะอยู่ในระดับค้ำอยู่ที่ปลายรุ่นเด็กเกิดมาก ต่อรุ่น X และรุ่นถัดมา พวกเขาดำเนินหน้าสู่ความเป็นพลเมืองเน็ต เป็นผู้บุกเบิกวงการดิจิทัลไทยในลักษณะของการคล้อยตามขนานนำทางเทคโนโลยีของโลก TANA เผยสถิติการใช้ Internet และ Social Media ล่าสุด (2016) : ประเทศไทยไม่น้อยหน้าชาติใดในโลก³ รายงานชื่อ Digital in 2016 รายงานสถิติผู้ใช้ในประเทศไทย จากจำนวนประชากรทั้งหมด ๖๘ ล้านคน เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตกว่า ๓๘ ล้านคน คิดเป็น ๕๖% ของประชากร ทั้ง ๓๘ ล้านคนนี้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั้งสิ้น โดยใช้อย่างมือถือ ๓๔ ล้านคน

คนไทยใช้เวลาเฉลี่ยเท่าไรไปกับอุปกรณ์ดิจิทัล ประเทศไทย มีผู้ใช้มือถือทั้งหมด ๔๗ ล้านคน คิดเป็น ๖๙% ของประชากรทั้งหมด ๘๖% ใช้อินเทอร์เน็ตทุกวัน ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านแล็ปท็อป/พีซี วันละ ๔ ชั่วโมง ๔๕ นาที ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านมือถือ วันละ ๓ ชั่วโมง ๕๓ นาที ใช้เวลาเล่นสื่อสังคมออนไลน์ วันละ ๒ ชั่วโมง ๕๒ นาที ใช้เวลาดูทีวี วันละ ๒ ชั่วโมง ๒๗ นาที จะเห็นได้ว่าใช้เวลากับทีวีน้อยลงแล้ว สื่อสังคมออนไลน์ ที่คน

³ TANA ประเทศไทยไม่น้อยหน้าชาติใดในโลก News, Social Media January 28, 2016

ไทยใช้มากที่สุดคือ เฟซบุ๊ก รองลงมาคือไลน์ เวลาที่ใช้ไปกับอินเทอร์เน็ตในแต่ละวัน ประเทศไทยถือเป็นอันดับที่ ๔ ของโลก

อายุของคนไทยที่ใช้เฟซบุ๊กช่วงอายุ ๒๐-๒๙ ปี ใช้มากที่สุด มีจำนวนถึง ๑๔ ล้านคน รองลงมาคือ ๑๓-๑๙ ปี และ ๓๐-๓๙ โดยหญิงและชายใช้สื่อใกล้เคียงกัน โดยสรุป วัย ๑๓-๓๙ คือตั้งแต่แรกเริ่มจนแตกเนื้อหนุ่มสาวอย่างเข้าสู่วัยทำงานเป็นช่วงวัยที่ใช้เฟซบุ๊กมากที่สุด เทียบกับประเทศอื่น ๆ ในโลก ประเทศไทยอยู่ในแถวหน้า แม้ว่าประชากรไทยมีแนวโน้มเป็นผู้สูงอายุมากขึ้น แต่เห็นได้ชัดว่าคนรุ่นใหม่จะเป็นผู้ใช้สื่อแตกต่างจากรุ่นก่อน ๆ และพวกเขาจะเข้ามามีอิทธิพลในสังคมทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในทางการเมือง

จูเลียน เซลลิเชอร์ แห่ง CNN เชื่อว่าคนรุ่น X และ Y จะเข้ามาเป็นผู้นำทางการเมืองมากขึ้น ในสหรัฐอเมริกาคนสองรุ่นกำลังก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่คือเข้าสู่ช่วงอายุ ๒๐-๓๐-๔๐ ซึ่งเป็นบทบาทของผู้มีสิทธิ์มีเสียงเลือกตั้ง พวกเขาบริโภคข่าวสารผ่านอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ทุกชนิด คริสโตเฟอร์ ฮิวจ์ Christopher Hughes (ผู้ร่วมก่อตั้งเฟซบุ๊ก) ซึ่งประธานาธิบดี โอบามาดึงเข้ามาร่วมงานด้วยเพื่อการเข้าถึงคนรุ่นใหม่ กล่าวว่า เขาขออเมริกันชนขณะนี้ไม่อ่านสิ่งพิมพ์แล้ว พวกเขาไม่เฝ้าดูรายการข่าวภาคค่ำและสนใจฟังนักข่าวชื่อดังที่รายงานข่าวแบบสับสน พวกเขาต้องการข่าวสารที่สั้น สรุปย่อ และมีพลังซึ่งถูกกรองผ่านสื่อสังคมนานาชนิด พวกเขาไม่สนใจสื่อโฆษณาทางทีวี บิลบอร์ด โปสเตอร์ ที่ล้ำสมัย เพราะพวกเขาอยากจะจัดการกับข่าวสารการเมืองด้วยตนเอง

๒.๒ ความแตกต่างระหว่างสื่อเก่าและสื่อใหม่ และความแตกต่างระหว่างพลเมืองยุคแอนะล็อกกับยุคดิจิทัล⁴

สื่อเก่าในที่นี้หมายถึงสื่อมวลชนและสื่อบุคคลรวมเรียกว่าสื่อแอนะล็อก ส่วนสื่อใหม่หมายถึงสื่อดิจิทัลทั้งหมด (ในบทความนี้ไม่รวมสื่อดาวเทียม และเคเบิลทีวี) ทั้งสองชนิดนี้มีความแตกต่างกันในเชิงโครงสร้าง ลักษณะและคุณสมบัติสื่อ ขอบเขตการบริการ พื้นที่แห่งความสัมพันธ์ทางการเมือง กรอบคิด อุดมการณ์ ประเด็นหลักในสื่อ ที่มาของอำนาจ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เป้าหมายทางการเมือง ตัวแสดง ทักษะของผู้แสดง ความแตกต่างระหว่างรุ่น และผลกระทบของสื่อต่อสังคม

ภาพที่ ๒ : เปรียบเทียบระหว่างสื่อเก่ากับสื่อใหม่ในมิติต่างๆทางสังคมและการเมือง

	สื่อเก่า (สื่อมวลชน สื่อบุคคล) ยุคแอนะล็อก	สื่อใหม่ (อินเทอร์เน็ต)ยุคดิจิทัล
โครงสร้างสื่อ	-SMCR ที่สะท้อนกลับยาก -แนวตั้ง สื่อสารทางเดียว -เอื้อต่อการโฆษณาชวนเชื่อและโน้มน้าวใจ	-เครือข่ายภาคพลเมือง -แนวนอน -เอื้อต่อ forum, dialogue
สื่อ	-สื่อมวลชน นสพ. วิทยุ โทรทัศน์ -มีวิชาชีพ(professional) -เทคโนโลยีดั้งเดิม -จุดความเป็นกลางและการเสนอความจริง	-อินเทอร์เน็ต IoT สื่อสังคม(social media) -ไม่จำเป็นต้องมีวิชาชีพ (non-professional) -บทบาทของเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว -จินตนาการและความจริงที่หลากหลาย
ขอบเขต	ประเทศ พื้นที่ทางกายภาพ	โลกเสมือนจริงที่เชื่อมต่อกับโลกกายภาพ

⁴ ราชบัณฑิตสถาน ให้สะกดว่า "แอนะล็อก" กับ "ดิจิทัล"

เวทีสาธารณะ	สื่อจุดประเด็น เป็น gatekeeper ในบริบทแวดล้อมทางกายภาพที่ดำเนินไปใน รูปแบบเดิมๆ	-พื้นที่สาธารณะของอัตลักษณ์ร่วม -การเมืองและสังคมลี้ดวงจร
กรอบคิด	-แยกส่วน -เส้นตรง เข้าใจง่าย	-บูรณาการ -ซับซ้อน ซ่อนเงื่อน ไหลไปเหมือนน้ำ
อุดมการณ์ ความ เชื่อ	ศาสนา จารีตประเพณี ประชาธิปไตย เผด็จการ	-การตีจากจารีตและอุดมการณ์ดั้งเดิม -ความสำคัญของความยุติธรรม ความเท่าเทียม และ สิทธิมนุษยชน -การตกผลึกอัตลักษณ์ของเครือข่าย “ฉันทคือใคร”
ประเด็น	ข่าวหน้าหนึ่ง การเมือง การเลือกตั้ง คอร์ปชั่น คนดี/ไม่ดี อาชญากรรม เรื่องสนองบุญชนวิสัย (human interest stories) ของมวลชน	อัตลักษณ์ ความยุติธรรม ความเท่าเทียม สิทธิ มนุษยชน ความสนใจของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคน
อำนาจ	ส่วนใหญ่มาจากอำนาจรัฐ อำนาจทุน	-ความแข็งแกร่งของการผูกเครือข่าย -ทักษะการนำเสนอ (วาทกรรม ความคิดและ แลกเปลี่ยน) หรือคมความคิดในเครือข่าย -การเข้าถึงแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง -ความเข้าใจและไหวทันต่อสถานการณ์ -อำนาจที่มองไม่เห็นจากการโจมตีในโลกไซเบอร์
ความสัมพันธ์เชิง อำนาจ	-ความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นเดียวกันหรือใน สังคมเมือง -ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักกันหรือเครือญาติ -กลุ่มอำนาจเฉพาะแบบรวมศูนย์	-ความสัมพันธ์ข้ามชนชั้น -ผู้บริโภคนจะเป็นใครก็ได้ทั้งจากเมืองและชายขอบ เข้า ไปเกาะติดและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ในประเด็นที่ตนสนใจ -ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างคนที่ไม่รู้จักกัน -การจับมือกันส่งเสียงดัง
เป้าหมาย	อำนาจรัฐ อำนาจทางสังคม อำนาจทางธุรกิจ	ตัวตนของเครือข่ายที่มีพลังในทุกด้าน
ตัวแสดง	-นักการเมือง นายทุน ข้าราชการ -ส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นเก่า	-พลเมืองเน็ต -ส่วนใหญ่เป็นอนุชนรุ่นหลัง
ทักษะ	การใช้สื่อมวลชน	-ศิลปะการสร้างเนื้อหา การเล่าเรื่อง การสร้างวาท กรรม
ความแตกต่าง ระหว่างรุ่น	อยู่ในรุ่นที่ไม่แตกต่างกันมากนัก	พลเมืองเน็ตใน ๖ รุ่น
ผลกระทบ	สถาบันหลักทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการ ปกครอง และคนในเมืองใหญ่	วิถีชีวิตในทุกบริบท

ระบบสื่อสารมวลชนเป็นโครงสร้างแนวตั้งในกระบวนการ S (Source) M (Message) C (Channel) R (Receiver) ผู้ส่งสาร ผ่านช่องทางคือสื่อ ไปถึงผู้รับสาร ในระบบสื่อสารมวลชนมักเป็นสื่อสารทางเดียวที่สะท้อนกลับยากเนื่องจากมีความลำบากในการโต้กลับ เช่นดูโทรทัศน์แล้วไม่ชอบรายการก็ไม่ทราบว่าจะบ่นผ่านใคร การสื่อสารแบบนี้เอื้อต่อการโฆษณาชวนเชื่อและโน้มน้าวใจ ผู้ส่งสารทำความเข้าใจในตัวผู้รับสารแล้วโน้มน้าวใจ สื่อมวลชนประกอบด้วย นสพ. วิทยุ โทรทัศน์ และมีการฝึกฝนอบรมเป็นวิชาชีพ (professional)

ระบบสื่อใหม่มีลักษณะเป็นเครือข่ายแบบแนวนอนผ่านอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดพลเมืองชนิดใหม่ที่เรียกว่าพลเมืองเน็ต ลักษณะเป็นเครือข่าย แนวนอนซึ่งเอื้อต่อการสนทนาในรูปแบบต่าง ๆ มีแอปพลิเคชันที่โยงใยผู้คนเข้าด้วยกันทำให้เกิดสื่อสังคม (social media) ที่พลเมืองเข้ามาใช้ได้สะดวกโดยไม่จำเป็นต้องมีวิชาชีพ (non-professional)

พลเมืองเน็ตสื่อสารกันด้วยเรื่องส่วนตัว หรือเรื่องใด ๆ ก็ตามที่ยากสื่อสารออกไป มีทั้งเรื่องความสุข ความทุกข์ ความรวย ความจน ความเหงา เรื่องซุบซิบนินทา ไปจนกระทั่งถึงเรื่องการเมือง ธุรกิจ สังคม สื่อโซเชียลทำให้พลเมืองเน็ตมีที่ระบายและแสดงตัวตน พื้นที่ออนไลน์จึงเป็นแหล่งสังสรรค์สนทนาชนิด ความรัก เมตตา เกลียดชัง โกรธแค้น ไปจนกระทั่งถึงการสร้างสรรค์และการบ่อนทำลาย จึงเป็นเหตุให้คนจำนวนมากไม่ไว้วางใจเน็ต พลเมืองเน็ตต้องระวังตัวเองในการส่งสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า และรัฐเริ่มเข้ามาหาทางควบคุมโลกของเน็ต

สื่อมวลชนมักมีพื้นที่ทางกายภาพที่จำกัดอยู่ในประเทศ แต่สื่อใหม่สร้างโลกเสมือนจริงที่เชื่อมต่อกับโลก ทำให้เวทีการเมืองของสื่อสองประเภทมีความแตกต่างกัน สื่อมวลชนจุดประเด็น เป็นนายประตูกั้นกรองข่าวสารที่จะเข้าสู่พื้นที่สาธารณะ (gatekeeper) ชูความเป็นกลางและการเสนอความจริง แต่สื่อใหม่สร้างพื้นที่สาธารณะของอัตลักษณ์ร่วม เต็มไปด้วยจินตนาการและชุดความจริงที่หลากหลายทำให้การเมืองและสังคมลึกลับดั่งเงาหรือเกิดการหยุดชะงักเมื่อเผชิญกับเสียงเรียกร้องหรือต่อต้าน

กรอบคิดของยุคแอนะล็อกแยกส่วน เดินเป็นเส้นตรง เข้าใจง่าย ส่วนของยุคดิจิทัล มีรูปแบบบูรณาการที่ซับซ้อน ซ้อนเงื่อน เชื่อมโยงกันหลายมิติทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในและระหว่างประเทศ ไหลไปเหมือนน้ำทำให้ยากต่อความเข้าใจ อุดมการณ์ ความเชื่อในกรอบคิดของยุคแอนะล็อกเป็นเรื่องของศาสนา จารีตประเพณี ประชาธิปไตย เผด็จการ แต่ยุคดิจิทัลกลายเป็นการตีจากจารีตและอุดมการณ์ดั้งเดิม ให้ความสำคัญของคุณยุดิธรรม ความเท่าเทียม และสิทธิมนุษยชน รวมทั้งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การสื่อสารดิจิทัลทำให้เกิดการตกผลึกอัตลักษณ์ของเครือข่าย “ฉันคือใคร” เป็นการเมืองของเครือข่ายภาคพลเมืองที่ต้องการมีสิทธิ์มีเสียง ดังนั้น ประเด็นที่ไหลเทในพื้นทีการเมืองยุคแอนะล็อกจึงเป็นเรื่องการเมือง การเลือกตั้ง คอร์รัปชัน คนดี/ไม่ดี ส่วนในยุคดิจิทัลกลายเป็นเรื่องอัตลักษณ์ คุณยุดิธรรม ความเท่าเทียม สิทธิมนุษยชน และความสนใจของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่มาร้อยเรียงกัน

การเมืองยังเป็นเรื่องของอำนาจ ยุคแอนะล็อกเป็นเรื่องของการสร้างอำนาจรัฐ อำนาจทุน แต่อำนาจทางการเมืองของยุคดิจิทัลอยู่ที่ความแข็งแกร่งของการผูกเครือข่าย ทักษะการนำเสนอ (วาทกรรม ความคิด และแลกเปลี่ยน) หรือคมความคิดในเครือข่าย การเข้าถึงแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง ที่สำคัญที่สุดคือความเข้าใจและไหวทันต่อสถานการณ์ นอกจากนี้ยังมีอำนาจจากผู้เชี่ยวชาญเทคโนโลยีที่เข้ามาแทรกแซงในรูปของแฮกเกอร์ที่สร้างความปั่นป่วนอย่างมากทั้งทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจบนโลกออนไลน์ ส่วนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ในยุคแอนะล็อกเป็นความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นเดียวกันหรือในสังคมเมืองซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนรู้จักกันหรือเครือญาติ บางครั้งมีกลุ่มอำนาจเฉพาะแบบรวมศูนย์ที่ครอบครองความเหนือกว่าคนทุกกลุ่ม ในทางตรงข้าม สื่อดิจิทัลช่วยสร้างความสัมพันธ์ข้ามชนชั้น ผู้บริโภคจะเป็นใครก็ได้ทั้งจากเมืองและชายขอบ เข้าไปเกาะติดและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นในประเด็นที่ตนสนใจ เกิดความสัมพันธ์ระหว่างคนที่ไม่รู้จักกัน และเกิดการจับมือกันส่งเสียงดัง

เป้าหมายทางการเมืองของผู้ใช้สื่อมวลชนอยู่ที่อำนาจรัฐ อำนาจทางสังคม อำนาจทุน มีตัวแสดงคือนักการเมือง นายทุน ข้าราชการ ส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นเก่าที่มีทักษะในการใช้สื่อมวลชน แต่พลเมืองเน็ตส่วนใหญ่เป็นอนุชนรุ่นหลังต้องการแสดงตัวตนอย่างมีศิลปะในการสร้างเนื้อหา การเล่าเรื่อง การสร้างวาทกรรม

ความแตกต่างระหว่างรุ่นในยุคแอนะล็อกมีไม่มากนัก แต่สำหรับพลเมืองเน็ตถือเป็นองค์คณะใหม่ที่ใหญ่โตและทรงพลังอำนาจที่กระทบกระทั่งอนวิสัยชีวิตในทุกบริบท อย่างไรก็ตามแอนะล็อกและดิจิทัลไม่ได้แยกออกจากกันโดยเด็ดขาด ต่างฝ่ายต่างก็ล่วงล้ำเข้าไปในรูปแบบของอีกฝ่ายหนึ่ง

๒.๓ การควบคุมที่แตกต่างระหว่างสื่อสารมวลชนกับสื่อดิจิทัล

พลเมืองเน็ตไม่ใช่สื่อมวลชนดังที่มีผู้พยายามให้นิยาม สื่อมวลชนคือมีอาชีพซึ่งมีจำนวนน้อยในแต่ละสังคม มีอุดมการณ์เฉพาะคือความรักเสรีภาพและการเสนอความจริงไปสู่ประชาชนจำนวนมากที่เป็นผู้บริโภคที่ไร้เสียง แต่พลเมืองเน็ตประกอบด้วยประชาชนหลากหลายอาชีพที่มารวมตัวกันเปิดรับและเสนอบทสนทนาสาธารณะ มีอุดมการณ์หลากหลายหรือไม่มีเลย สร้างชุดความจริงที่หลากหลายเพราะเป็นทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิตสาร สื่อมวลชนมักอยู่ใต้นโยบายของเจ้าของธุรกิจ มีที่ทำงานใหญ่โต แต่พลเมืองเน็ตอยู่ในบ้าน ที่ทำงานสวนสาธารณะ ศูนย์การค้า แต่ไม่เคยเห็นเจ้าของเฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ และเว็บมาสเตอร์ พวกเขาเข้าไปใช้สื่อเหล่านั้นบนข้อจำกัดของข้อตกลง (Agreements) ซึ่งหลายคนไม่เคยอ่าน เมื่อถูกไล่ออกก็สามารถเข้าไปใหม่ได้หรือสร้างเว็บไซต์ขึ้นมาเองก็ได้ ความตายและการเกิดใหม่ทำได้ตลอด สื่อมวลชนเป็นสื่อในประเทศแต่อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อของโลก พลเมืองเน็ตหลายชาติจึงสามารถแทรกแซง ต่อสู้กับเทคโนโลยีด้วยเทคโนโลยีที่นับวันจะเหนือชั้นกว่า ความหลากหลายและความไม่มีตัวตนของพลเมืองเน็ตทำให้การกำกับดูแลต้องทำอย่างรอบคอบ

การกำกับสื่อมวลชนมีความแตกต่างกับสื่อดิจิทัล รัฐบาลทั่วโลกพยายามหาทางกำกับสื่อดิจิทัลเนื่องจากเกิดปัญหามากมายจากพลเมืองเน็ตที่ไม่มีความรับผิดชอบและการแทรกแซงของผู้ก่อการร้าย แต่การเข้ามาดูแลทำได้ยากกว่าแต่ก่อน สื่อดิจิทัลไม่ได้อาศัยสถานีสื่อสารขนาดใหญ่และคนทำงานจำนวนมาก มันแพร่ข่าวสารออกมาจากบ้านเรือนประชาชนนับพัน หมื่น แสน ล้าน และหลายล้าน และแลกเปลี่ยนกันบนอากาศแบบไม่มีกำหนดเวลา การปิดเว็บไซต์ทำได้แต่การเปิดใหม่ก็ทำได้ง่ายทั้งบนพื้นที่ในและนอกอาณาเขตของกฎหมาย การใช้เทคโนโลยีก็ยังคงเผชิญเทคโนโลยีที่เหนือกว่า บ่อยครั้งที่เซิร์ฟเวอร์ของรัฐถูกแฮกเกอร์เจาะเช่นการรณรงค์เลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส ซึ่งใช้ความสามารถทางเทคโนโลยีขั้นสูงและวิธีง่ายๆเช่นการใช้หน้าเพจปลอมเพื่อล้วงรหัสผ่านและข้อมูลสำคัญ ในประเทศไทยขบวนการดิ แอนอนิมัส (The Anonymous) เจาะเข้าไปในเซิร์ฟเวอร์สถานที่ราชการหลายแห่งเพื่อล้วงข้อมูลความลับของทางราชการ

หากเปรียบสื่อมวลชนเหมือนก้อนหินที่แข็งกระด้างสื่อดิจิทัลก็เหมือนน้ำที่เลื่อนไหลชอกซอนไปทุกหนแห่ง การแก้ปัญหาจึงมักต้องอาศัยการกำกับกันเองและกำกับตนเองของพลเมืองซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นนักสื่อสารสร้างสรรค์ ให้มองโลกในเชิงบวก รู้จักวิเคราะห์ด้วยเหตุผล รู้จักการรับข้อมูลเข้า และเสนอ

ข้อมูลออก มีสติ มีวิสัยทัศน์เชิงบูรณาการที่กว้างขวาง⁵ และยังต้องแยกระหว่างการกำกับสื่อที่มีวิชาชีพกับพวกไม่มีวิชาชีพซึ่งหมายถึงพลเมืองเน็ตจำนวนมหาศาล

การกำกับดูแลที่ถือกันว่าสมศักดิ์ศรีของสื่อที่สุตนอกเหนือจากการกำกับตนเอง คือการกำกับโดยภาคประชาชน ในระบบสื่อมวลชนภาคประชาชนซึ่งรวมตัวกันเป็นผู้บริโภคคอยเฝ้าระวังสื่อ มีการร้องเรียนผ่านสภาสื่อ โดยได้รับการอบรมเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ แต่ในโลกของเน็ตพลเมืองเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคที่เรียกว่า Prosumer (Producer+Consumer) ดังนั้น การกำกับกันเองในโลกของเน็ตคือการกำกับโดยพลเมืองเน็ตพวกเดียวกันเอง นอกจากนั้นยังมีการร้องเรียน หรือตอบโต้ในรูปของการกดดันหรือการสร้างกฎเกณฑ์จากภาคประชาชนที่ไม่ได้ใช้เน็ตหรือกลุ่มแอนะล็อกที่เฝ้าระวังหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำของพลเมืองเน็ต

ภาพที่ ๓ : การกำกับสื่อ

Regulation	Old Media (สื่อแอนะล็อก)	New Media (สื่อดิจิทัล)
รัฐกำกับสื่อ	กฎหมายสื่อมวลชน กฎหมายอาญา ฯลฯ รัฐเป็นเจ้าของสื่อ หรือสื่อเป็นปากเสียงของรัฐ	-กฎหมายคอมพิวเตอร์ กฎหมายกำกับดูแลสื่อ -กสทช. กระทรวง ICT -กสทช.จะกำกับดูแลโดยระบบ OTT (Over-The-Top) ควบคุมการแพร่ภาพและเสียงผ่าน โครงข่ายอินเทอร์เน็ต ผ่าน youtube, Netflix, iflix, Line TV, Facebook Live
กำกับกันเอง	-สื่อมวลชนกำกับกันเองผ่านสภาสื่อหรือสโมสรสื่อ -การออกใบอนุญาตโดยสภาสื่อหรือเจ้าของสื่อแต่ละชนิด	-การลงทะเบียนอนุญาตให้ใช้โดยองค์กรสื่อสากล เช่น NOSL (Netizen Open Source License), Netizen Buzz มี Terms and Conditions Of Use, Disclaimer, Governing Law, Limitation, ตัวอย่างของ YouTube คือมี Terms of Service, Community Guidelines which include Respect the YouTube Community, Don't cross the line -เว็บมาสเตอร์กำหนดกฎเกณฑ์ผู้ที่จะเข้ามาใช้เว็บเพจของตน -การกด like, dislike, แจ้งลบกระทู้
กำกับตัวเอง	สื่อกำกับดูแลตัวเองให้อยู่ในกรอบจรรยาบรรณ	-กำกับในระดับย่อยลงมาได้แก่การกำกับตัวเองให้อยู่ในกรอบจริยธรรม โดยหลักใหญ่ของเว็บไซต์บริการทุกชนิดคือ Rules Of The Internet: The internet should be for the people by the people . It should be the people that set

⁵ ข้อเสนอของสภาปฏิรูปแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ เรื่องการสร้างนักสื่อสารสร้างสรรค์ กล่าวถึงคุณลักษณะ holistic thinking, creative communicator, active citizen, change agent with new mindset/skillset สำหรับพลเมืองที่ดีของสังคม วิธีการสร้างคนประเภทนี้ต้องอาศัยการบูรณาการของทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาคสื่อ ภาคการศึกษา ภาคการปกครอง ทั้งระดับชาติและท้องถิ่น ภาคศาสนาและศิลปวัฒนธรรม หลังจากการหมดยุคของสภาปฏิรูปแห่งชาติแนวคิดนี้ถูกสานต่อในภาคประชาชน

		the rules. -สำนักในจริยธรรมชุมชนของพลเมืองเน็ต ผ่านสถาบันทั้งภาคประชาชน ภาคสื่อ ภาคการศึกษา ภาคการปกครองทั้งระดับชาติและท้องถิ่น ภาคศาสนาและศิลปวัฒนธรรมฯลฯ
การกำกับโดยภาคประชาชน	-ภาคประชาชนเฝ้าระวังสื่อ -การร้องเรียนผ่านสภาสื่อ -การรู้เท่าทันสื่อ(Media Literacy)	-การกำกับกันเองในชุมชนเน็ต คือการกำกับโดยพลเมืองเน็ตพวกเดียวกันเอง -การร้องเรียน หรือการตอบโต้ กดดัน ออกกฎระเบียบจากภาคประชาชนที่ไม่ได้ใช้เน็ตแต่ได้รับผลกระทบ -การอบรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ให้รู้เท่าทันสารหลอกลวง หรือคอนร่ายล่อเหยื่อแบบตกเบ็ด (fishing) โดยปลอมตัวเป็นบุคคลที่น่าไว้วางใจ
การกำกับหรือแทรกแซงที่ไม่รู้ที่มา	มือที่มองไม่เห็น (แอนะล็อก)	การโจมตีเซิร์ฟเวอร์ที่แม้จะมีการป้องกันความปลอดภัยอย่างดี ก็ถูกบุกรุกได้โดยแฮกเกอร์ที่เหนือชั้นกว่า

สื่อกับเสรีภาพ

ยุคของสื่อดิจิทัลน่าจะเป็นยุคแห่งเสรีภาพและประชาธิปไตยดังที่มีผู้คาดหวังไว้ เสรีภาพของสื่อมวลชนเป็นอุดมการณ์หลักของสังคมประชาธิปไตยและสื่อใหม่ถูกตั้งความหวังว่าจะสร้างประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ด้วยสิทธิเสรีภาพให้แก่โลก แต่ในสหรัฐอเมริการัฐบาลกลับมีท่าที่ไม่เป็นมิตรกับสื่อมากขึ้น ในบทความเรื่องสื่อเสรีที่ไม่เสรีในอเมริกา⁶ ผู้เขียนบรรยายถึงอเมริกาที่เสรีภาพสื่อมีน้อยลง ด้านหนึ่งเป็นเพราะรัฐบาลไม่พอใจการเสนอข่าวของสื่อ และอีกด้านหนึ่งเป็นเพราะผลสะท้อนจากการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อเอง จนบทบาทสุนัขเฝ้าบ้านของสื่อซึ่งหมายถึงการเฝ้าระวังเพื่อประโยชน์ของประชาชนก็ไม่ค่อยมีใครอยากพูดถึงแล้วและทำให้การต่อสู้เพื่อเสรีภาพของสื่ออ่อนพลังลงมาก

อเล็กซ์ โจนส์ (Alex Jones) ผู้จัดรายการวิทยุให้สัมภาษณ์ว่าเขาเคยถูกตำรวจจับ ในปี ๒๐๐๒ ที่มีการประชุมธนาคารโลกมีนักข่าวนับร้อยไปทำข่าวพวกเดินขบวนต่อต้านถูกจับในข้อหาขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ บางครั้งนักข่าวโดนหมายเรียกจากศาลเพราะทำข่าวผู้ก่อการร้าย นักข่าวเหมือนถูกกดดันเพื่อให้รู้ว่ายังมีผู้ยิ่งใหญ่ที่พร้อมจะเล่นงานสื่อหากทำอะไรล้ำเส้น

รองประธานาธิบดี โจ ไบเดน (Joe Biden) กล่าวหาจูเลียน แอสเซนจ์ (Julian Assange) เจ้าของวิกิลีกส์ ว่าเป็นผู้ก่อการร้ายไซเบอร์ เนื่องจากแฉเอกสารลับของรัฐบาลและวิดีโอที่มีภาพนักบินเฮลิคอปเตอร์ยิงนักข่าวที่ไม่มีอาวุธในอิรัก และเขาอาจโดนข้อหาจารกรรมด้วย สมาคมสื่อโต้แย้งว่าการตั้งข้อหาจารกรรมให้สื่อเป็นสัญญาณของการล่ามโซ่นักข่าวในอนาคตพวกเขาจึงต้องต่อสู้เพื่อยืนหยัดอุดมการณ์สื่อเสรี ยังมีอีกหลายกรณีที่นักข่าวถูกจับ และถูกคุกคามด้วยเหตุผลทางการเมือง ทั้งหมดนี้ทำให้สื่อหลายแห่งลดบทบาทสุนัขเฝ้าบ้านของตนลงเพื่อป้องกันปัญหาอันเกิดจากรัฐบาลและผู้ให้โฆษณา

⁶ (RT News) Free press not-so-free in America ,Published time: 3 May, 2011 20:53 Edited time: 4 May, 2011

สื่อมวลชนอเมริกันกำลังตำหนิรัฐบาลของตนที่มีท่าทีเป็นปฏิปักษ์ต่อสื่ออย่างไม่เคยเป็นมาก่อน⁷ CNN, AP, Reuters, CNN, ABC, NBC เป็นต้นเขียนวิจารณ์รัฐบาลว่าปิดกั้นข่าวสารรัฐจากประชาชน หนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่หลายฉบับถึงขนาดประกาศจะบอยคอตข่าวประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล เพราะเหตุว่าเอกสารเหล่านี้ความจริงก็เป็นแค่การโฆษณาชวนเชื่อเท่านั้น สื่อโจมตีว่าทุกรัฐบาลย่อมมีความรู้สึกกินแหนงแคลงใจกับสื่อ และพยายามบั่นทอนสื่อ แต่ว่ารัฐบาลนี้ถึงขนาดเป็นศัตรูกับสื่อเลยทีเดียว

ในปี ๒๐๑๓ สถาบันผู้สื่อข่าวไร้พรมแดน (Reporters Without Borders) จัดลำดับสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นต้นแบบของประเทศที่มีสื่อเสรีตกต่ำลงไปถึงลำดับที่ ๓๒ ต่อมาอีกไม่กี่เดือนศูนย์ป้องกันสื่อ (Center to Protect Journalists) ทีมพิมพ์รายงาน ๒๙หน้ากระดาษกล่าวหาว่ารัฐบาลโอบามาว่าปฏิบัติต่อนักข่าวอย่างไม่ให้เกียรติ สื่อยังวิจารณ์ว่าแม้ข่าวที่มีค่าควรเป็นข่าวก็ถูกรัฐบาลกล่าวหาว่าเป็นจารกรรม

สื่อมวลชนต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพที่ตนเห็นว่าจำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพ แต่สื่อซึ่งเป็นเพียงตัวแทนของประชาชนที่ต้องต่อสู้อย่างโดดเดี่ยว ประชาชนซึ่งเป็นเพียงผู้บริโภคที่ถูกกระทำจึงต้องรับการอบรมให้รู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) แต่เมื่อรัฐบาลเข้ามาควบคุมสื่อดิจิทัลสถานการณ์เปลี่ยนไปแล้ว พลเมืองเน็ตมีจำนวนมากมายมหาศาล เท่ากับคุณลงมาถึงบ้านเรือนก็ย่อมเกิดการปะทะกันระหว่างคลื่นลูกเก่ากับเครือข่ายอันใหญ่โตของคลื่นลูกใหม่ ยิ่งไปกว่านั้นหากอ้างถึงสุนทรพจน์ของ มาร์ค ซัคเคอร์เบิร์ก ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดที่เรียกร้องการเปิดกว้างของเสรีภาพในการแบ่งปันจิตวิญญาณแห่งความเอื้ออาทรของมนุษย์ การปิดกั้นสื่อดิจิทัลจะไม่ได้แก้ปัญหาความรุนแรง ความเกลียดชัง การเอาไรต์เอาเปรียบระหว่างมนุษย์ด้วยกันเลย

การต่อสู้ระหว่างอำนาจ

อำนาจในโลกของเน็ตมีหลายส่วน ทั้งอำนาจรัฐ อำนาจทุน อำนาจประชาชน (ซึ่งพลเมืองเน็ตพวกเดียวกันสามารถรวมตัวกันส่งเสียงดังด้วยวาทกรรมและกิจกรรมซึ่งแสดงเป้าหมายที่เด่นชัด) และอำนาจของแฮกเกอร์ซึ่งมาจากขบวนการที่ซ่อนเร้นและพร้อมเข้าโจมตี ความสัมพันธ์เชิงอำนาจซับซ้อนอยู่ในโลกของเน็ตที่มีการข้ามสะพานลงมาสู่โลกแอนะล็อก รัฐพยายามหาทางเข้ามาแทรกแซงเพื่อจัดระเบียบสังคมและการเมืองให้อยู่ในสภาพที่ควบคุมได้ ทุนพยายามหาช่องทางขายสินค้าโดยรุกเข้าไปในพื้นที่ส่วนตัวของประชาชน ในขณะที่เดียวกันเราจะได้ยินเสียงของคนหนุ่มสาวรุ่น X Y Z ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ใช้เน็ตมากและกำลังมีบทบาททั้งสร้างสิ่งใหม่ สู้กับคนรุ่นเก่า และต่อสู้กันเอง

ไม่มีทางเป็นไปได้ที่อำนาจแต่ละชุดจะยืนอยู่ได้โดยไม่มีคู่แข่ง ในยุคดิจิทัลพลเมืองเน็ตเคยคิดว่าตนจะมีเสรีภาพอย่างไรขอบเขตจำกัดแต่ในความเป็นจริงกลับต้องเผชิญกับพลังอำนาจส่วนอื่น ๆ ที่เข้ามาบุกรุกความหวาดระแวงโลกไซเบอร์ทำให้เกิดการแทรกแซงสื่อจนลึบไปว่า ความมั่นคงของรัฐบาลไม่ใช่ความมั่นคงของมนุษย์ มนุษย์มีสิทธิ์ที่จะสื่อสารกันอย่างมีอิสระ และไม่ควรตกเป็นเป้าของการจัดการไซเบอร์จันวิถีสีวิตปราศจากความปลอดภัยเนื่องจากจะถูกจารกรรมข้อมูลเมื่อใดก็ได้ พลเมืองเน็ตคือมนุษย์และไม่ใช่นักข่าว เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในสหรัฐอเมริกาเริ่มมีการจัดอบรมด้านความมั่นคงไซเบอร์ (Cyber Security) ให้แก่พลเมืองเน็ตเพื่อให้เข้าใจระบบ บทบาทของแฮกเกอร์ การแพร่กระจายของไวรัส เข้าใจเรื่อง

⁷ RT News ,White House reporter: Obama administration 'most hostile' to journalists in US history
Published time: 2 Dec, 2013 Edited time: 5 Dec, 2013

การสะกดรอยและการตามรอยในโลกไซเบอร์ การป้องกันตัว และการเผชิญกับการคุกคามไซเบอร์ทุกรูปแบบ การรู้เท่าทันสื่อคือรู้เท่าทันเทคโนโลยีและการดำรงอยู่ของโลกไซเบอร์ ในขณะที่เดียวกันเกิดซอฟต์แวร์ป้องกันตัวที่พลเมืองเน็ตสามารถเอาไปใช้ได้ เชื่อได้ว่าในอนาคตเทคโนโลยีจะเผชิญหน้ากับเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีขึ้นไปอีกเรื่อย ๆ

ความเข้าใจได้ยากเกี่ยวกับพลเมืองเน็ตทำให้เครือข่ายถูกเผ่าระวังทั้งผู้ส่ง ผู้รับ ผู้แชร์ ผู้กดไลค์ โดยไม่ให้ความสำคัญกับมนุษย์ที่มีสิทธิ์ป้องกันตัวเองโดยไม่ถูกบุกรุกความเป็นส่วนตัว มนุษย์ถูกบุกรุกอันเนื่องมาจากโฆษณาสินค้าที่แทรกแบบยัดเยียดเข้ามาเว็บเพจอย่างล้นเหลือโดยไม่สนใจว่าจะสร้างความรำคาญหรือไม่เพราะมองว่าพลเมืองเน็ตคือผู้บริโภคที่ตนจะต้องเข้าไปให้ถึง เครือข่ายคือมณฑลที่ไม่มีชีวิตแต่พลเมืองเน็ตมีชีวิต มนุษย์ถูกหลงลืมและหายไปในโลกของเครือข่าย นี่คือนสิ่งที่รัฐบาลในโลกเสรีประชาธิปไตยกำลังถูกเรียกร้องให้วางท่าทีของการกำกับดูแลเสียใหม่ นอกจากนั้นในการเผ่าระวังเครือข่ายยังมีอันตรายของการเลือกเผ่าระวัง ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียม ไม่ยุติธรรมในการกำกับดูแลซึ่งจะทำให้โลกที่แบนราบเกิดวิกฤติ

๓. วิถีแห่งพลเมืองเน็ต

๓.๑ วิถีแห่งวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ให้ความรู้ใหม่ๆ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ มันผลักดันสังคมเคลื่อนไปข้างหน้า ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปตามการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ พลเมืองเน็ตส่วนใหญ่เป็นคนที่ใช้ชีวิตร่วมกับเทคโนโลยี มีคลังแห่งความรู้ที่สามารถหยิบมาใช้ได้และสรรค์สร้างสิ่งใหม่ ๆ ได้ เป็นโอกาสของการพัฒนาเทคโนโลยีและสร้างสรรค์ประดิษฐ์กรรมทางการสื่อสารให้ยิ่งขึ้นไปอีก

เน็ต คือคำย่อของ อินเทอร์เน็ต(Internet) ซึ่งหมายถึงเครือข่ายนานาชาติที่เกิดจากหน่วยเล็ก ๆ มากมายมารวมเป็นเครือข่ายเดียวทั่วโลก คำว่า internet มาจากคำว่า Inter และคำว่า net ซึ่ง Inter หมายถึงระหว่าง หรือท่ามกลาง และคำว่า Net มาจากคำว่า Network หรือเครือข่าย เมื่อนำความหมายของทั้ง ๒ คำมารวมกัน จึงแปลว่า การเชื่อมต่อกันระหว่างเครือข่าย การจราจรข่าวสารระหว่างเครือข่ายทั่วโลกจะทวีความรวดเร็วมากขึ้นเรื่อยๆ ถึงระดับ zettabyte (1 Zettabyte = 1 000 000 000 000 000 000 bytes) และจะไวขึ้นไปอีกซึ่งนั่นหมายความว่าเราสามารถเข้าถึงทุกสิ่งในโลกไม่ว่าเราจะอยู่ ณ ที่ใด ที่เรียกว่า อินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง (Internet of things IoT)

วิทยาศาสตร์สร้างการแข่งขันระหว่างประเทศ ระหว่างเมือง ระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางไปในอวกาศ การสร้างยานพาหนะและอาวุธยุทโธปกรณ์ อุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกแก่ชีวิต เมื่อมีคนสร้างไวร์เลสคอมพิวเตอร์ก็มีคนสร้างโปรแกรมแก่ เมื่อมีการขีดขวางควบคุมกระแสข่าวสารก็จะมีการสร้างระบบที่ทะลวงผ่านการกีดกันทั้งปวง

อินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง: IoT(Internet of Things):

พลเมืองเน็ตจะเข้าสู่ยุค Internet of Things หรืออินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง และขณะนี้มีการพูดถึงอินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง (Internet of Everything) ในอนาคตที่ทุกสรรพสิ่งในโลกต่อเชื่อมถึงกัน แต่ละวันมีข้อมูลเกิดขึ้นมากมายมหาศาล **สิ่งที่จำเป็นมากที่สุดคือการตีความหมายของข้อมูลนั้น** ใครจะให้ความหมายของข้อมูลแก่เรา สมอมมนุษย์ไม่สามารถรองรับภาระอันหนักหน่วงนี้ได้ แต่สามารถสร้างกลไกที่สามารถเข้าไปเชื่อมต่อและให้ความหมายกับทุกสิ่งทุกอย่าง

อินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง (IoT) คือระบบที่เชื่อมต่อคอมพิวเตอร์เข้ากับอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งมนุษย์ โดยที่ไม่จำเป็นต้องเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน หรือระหว่างมนุษย์กับคอมพิวเตอร์ สรรพสิ่งในที่นี้เป็นมนุษย์หรือสัตว์ที่มีชิปสวมใส่หรือฝังอยู่ก็ได้ เป็นรถที่ติดเซ็นเซอร์ก็ได้ เพื่อที่จะสามารถเข้าสู่เครือข่ายที่เต็มไปด้วยข้อมูลขนาดใหญ่เชื่อมต่อถึงกัน

IoT เข้ามาสู่วิถีการเมืองอย่างชัดเจนในการรณรงค์เลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาทั้งสมัยโอบามา และทรัมป์ ทั้งในเรื่องการเข้าถึงผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งหมด เทคโนโลยีนี้สามารถรวบรวมข้อมูลดิจิทัลทั้งหมดที่เรามีปฏิสัมพันธ์กับโลกกายภาพแล้วส่งต่อขึ้นไปบนเมฆ (cloud)⁸ ซึ่งมีหน่วยปฏิบัติการที่จะวิเคราะห์ข้อมูลตามความต้องการของรัฐบาลหรือหน่วยงานใด ๆ ในทางการเมือง IoT จะเคลื่อนย้ายอำนาจจากศูนย์กลางไปสู่ชายขอบ แจงนับ และทำให้การสื่อสารการเมืองกลายเป็นของเหลวที่ปรับเปลี่ยนไปมาได้ คงจะเหมือนการนำสารเคมีเหลวมาวิเคราะห์และผสมใส่หลอดโน้มน้ำนี้ เพื่อหาผลลัพธ์ที่ต้องการ เมื่อ IoT พัฒนาขึ้นมาเป็นเครือข่ายข้อมูลที่มาตัวเซ็นเซอร์และอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลกับเครือข่ายจะทำหน้าที่ตีความหมาย วิเคราะห์ หาทางเลือก และตัดสินใจเพื่อให้เจ้านายของมัน (ผู้ใช้) ได้ประโยชน์สูงสุด เทคโนโลยีจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้การสื่อสารการเมืองเปิดพื้นที่สำหรับการสร้างพฤติกรรมร่วมของประชาชนและเป็นแนวโน้มใหม่ของศตวรรษที่ ๒๑

โมล (Frank Mols) และโรเบิร์ต (Jonathan Roberts) เขียนบทความเรื่อง “เราจะเอาหุ่นยนต์มาแทนนักการเมืองได้หรือไม่”⁹ เราเคยเห็นหุ่นยนต์ประเภทนี้ในหนังฮอลลีวูด แต่ในยุคที่คนไม่ไว้วางใจการเมือง ยุคที่คนเริ่มหนีไปจากการเมืองระบบพรรคแบบจารีต เริ่มหันไปสู่การเมืองแบบประชานิยมรากหญ้า ก็เริ่มมีคนคิดถึงระบบที่เอาเครื่องจักรที่ไม่มีอคติมาคิดแทนมนุษย์ อันที่จริงโปรแกรมแบบนี้มีใช้กันอยู่ในปัญหาโลกร้อน การทำนายทิศทางการจราจร การวางแผนผังเมืองใหญ่ การจัดการเรื่องน้ำท่วม การทำนายการละลายของภูเขาน้ำแข็งในขั้วโลกเหนือ การติดตามการใช้ชีวิตของสัตว์ทะเลและสัตว์ป่า การแก้ปัญหาการก่อการร้าย ปัญหาที่มีอยู่ว่าจะเอามาใช้ในระบบการเมืองได้อย่างไร เช่นการใช้หุ่นยนต์วิเคราะห์สถานการณ์การเมือง เขียนสุนทรพจน์หรือบทสัมภาษณ์ของนักการเมือง ร่างนโยบายการบริหารประเทศ และแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ในอนาคต พลเมืองเน็ตอาจต้องทำงานร่วมกับหุ่นยนต์หรือมีหุ่นยนต์อยู่มาทำงานอยู่ในอาณาจักรไซเบอร์ และพลเมืองเน็ตเองถูกฝังชิพเพื่อทำความเข้าใจกับทุกสถานการณ์และสามารถตัดสินใจในทุกปัญหาได้อย่างถูกต้อง และนี่อาจจะเป็นการสื่อสารการเมืองแห่งอนาคตที่พลเมืองเน็ตจะมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งหมดนี้ใกล้ความจริงมากขึ้นเมื่อเกิดประสบความสำเร็จในซอฟต์แวร์ปัญญาประดิษฐ์ AlphaGo (โปรแกรมหมากล้อม ปัญญาประดิษฐ์) ที่เป็นเครือข่ายประสาทเทียมระดับลึก (deep neural networks)

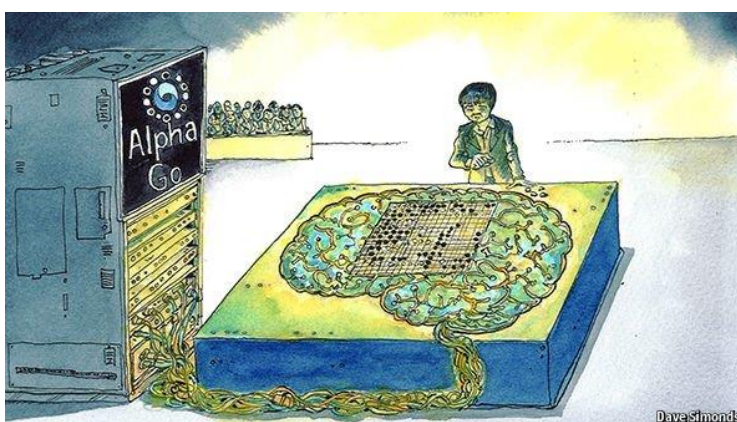
⁸ เมฆ รูปร่างไม่แน่นอน ขนาดไม่แน่นอน ที่อยู่ไม่แน่นอน เรามี Server/Storage/CPU เป็นเมฆ คือข้อมูลจำนวนมากที่กระจายอยู่ทั่วโลกซึ่งเราก็ไม่รู้ว่ามีอยู่เท่าไรและอยู่ตรงไหน

⁹ Frank Mols (Lecturer in Political Science, The University of Queensland) และ Jonathan Roberts (Professor in Robotics, Queensland University of Technology) เขียนบทความเรื่อง “Can we replace politicians with robots?” March 28, 2016

ทดสอบโดยการแข่งขันกับซอฟต์แวร์ปัญญาประดิษฐ์อื่น ๆ ถึง 500 กระดานแล้วแพ้เพียงกระดานเดียว เกมหมากล้อมต้องอาศัยกลยุทธ์ในการต่อสู้เป็นอย่างมาก หลังจากนั้นจึงให้สู้กับแชมป์โลกที่เป็นมนุษย์ปรากฏว่ามนุษย์แพ้ทั้งหมด

AlphaGo เป็นเครือข่ายประสาทเทียมที่ลึกถึง 12 ชั้นและมีนิวรอนหลายล้านชุด กระบวนการทำงานมีสองเครือข่ายขนานกัน คือเครือข่ายวางนโยบายสำหรับการตัดสินใจว่าจะเดินหมากต่อไปอย่างไร และเครือข่ายเชิงคุณค่าสำหรับการคาดเดาโอกาสชนะในกระดานนั้น ๆ โปรแกรมนี้ไม่ได้หารูปแบบหลากหลายมาให้มนุษย์ตัดสินใจแต่มันเลือกทางเดินที่ดีที่สุดโดยมนุษย์คิดไม่ถึงเพื่อชัยชนะของมันเอง

ภาพที่ ๔ : เขียนระดับเทพในเกมหมากล้อม มนุษย์ไม่สามารถสู้กับคอมพิวเตอร์ปัญญาประดิษฐ์ได้

วิทยาศาสตร์เริ่มเข้ามามีบทบาทเหนือมนุษย์เพราะปริมาณข้อมูลข่าวสารที่ล้นเกินทำให้สมองมนุษย์ไม่อาจจัดการได้อีกต่อไป มนุษย์จึงอยู่บนวิถีของการพัฒนาตนเองให้เป็นนายของเทคโนโลยีมิใช่ทาสของเทคโนโลยี

๓.๒ วิถีแห่งจินตนาการ สื่อยุคใหม่เปิดโลกทัศน์อันกว้างขวาง วิสัยทัศน์เปิดกว้างจากหมู่บ้านเล็กๆ ไปสู่ชุมชนใหญ่ เมืองใหญ่ อาณาจักรใหญ่ ชวนให้สร้างความฝันและจินตนาการ ชวนให้ถ่ายทอดเรื่องราวที่พบเจอแลกเปลี่ยนกับผู้คน พลเมืองเน็ตมีตัวแสดงหลักทุกเพศทุกวัย(แต่ส่วนใหญ่เป็นคนอายุน้อย)ในมณฑลข่าวสารปัจจุบัน พวกเขามีเครื่องมือที่เข้าถึงและติดต่อคนได้ทั้งเมือง ทั้งประเทศ และทั้งโลก จึงรับรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายทำให้วิสัยทัศน์และมโนทัศน์ที่แตกต่างจากคนรุ่นก่อน ๆ พลเมืองเน็ตมีทั้งผู้ประดิษฐ์ ผู้พัฒนา ผู้ใช้ และผู้กำกับดูแลเทคโนโลยี เยาวชนตัวเล็กรู้สึกถึงอำนาจของตนเองที่สามารถสร้างเมืองทั้งเมืองได้ในจินตนาการ โยบินไปในจักรวาลและไปสร้างชีวิตใหม่ในดาวดวงอื่น สร้างระเบียบปฏิบัติและกฎเกณฑ์ของตนเองอยากต่อการจำกัดกรอบโดยรัฐ พวกเขามีจินตนาการสรรค์สร้างสิ่งใหม่ ๆ แก่ชีวิตได้เสมอ

พลเมืองเน็ตทำให้พื้นที่ใหม่นี้มีชีวิตชีวา มีคนจินตนาการโลกของเน็ตทั้งแ่งบวกและลบ โฮเบน มองพลเมืองเน็ตในเชิงบวกคือเขาคาดหวังว่าพลเมืองเน็ตคือประชาชนที่พร้อมจะสละเวลาทุ่มเทในการจะทำให้เน็ต

อันเป็นพื้นที่ใหม่ของโลก เป็นอาณาจักรที่ดีกว่าเดิม¹⁰ บางคนคาดหวังถึงความเปลี่ยนแปลงด้วยเสรีภาพและความเสมอภาค บ้างก็ว่าเน็ตคือไฮเวย์สู่ประชาธิปไตยที่แท้จริง (real democracy) เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่สร้างชุมชนที่มีเสียงดังและพร้อมปฏิบัติการ(active) โดยไม่คำนึงถึงเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ สภามุมศาสตร์ ความมีหรือความจน บางคนฝันถึงประชาธิปไตยแบบกระจายอำนาจผ่านเครือข่าย ในทางลบ บางคนก็จินตนาการถึงสังคมที่เลวร้าย ความขัดแย้ง สงครามโลก พลเมืองเน็ตมีทั้งคนดีคนร้าย คนที่มีสุขและคนที่มีทุกข์ คนที่หยอหยงและคนที่กระตือรือร้น โลกของเน็ตจึงเต็มไปด้วย “ดราม่า” คือการระบายอารมณ์รัก โกรธ หลง ที่ไม่มีขอบเขตจำกัด และเต็มไปด้วยนักล่าแม่มด(witch hunter) ที่ไล่ล่าบุคคลที่ตนเกลียดชังโดยมีฐานข้อเท็จจริงเพียงเล็กน้อยแต่จินตนาการมาก

๓.๓ วิถีของโลกแบน

หนังสือเรื่อง “โลกแบน” ของโทมัส ฟรีดแมน¹¹ กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งปัจเจกชนเข้าควบคุมชะตากรรมทางเศรษฐกิจของตนเอง คำว่าโลกแบนในที่นี้เขาหมายถึงสนามแข่งขันของอุตสาหกรรมและตลาดกำลังลดระดับลงมาใกล้เคียงพื้นราบ ผู้ผลิตใหญ่น้อยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่ทางเศรษฐกิจที่ใหญ่โตที่ทอดยาวข้ามมหาสมุทรและทวีป ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้มนุษย์ทุกมุมโลกเข้ามาประสานสัมพันธ์กัน ในทัศนะของฟรีดแมน โลกแบนคือพัฒนาการด้านหน้าของโลกาภิวัตน์อันจะนำมาซึ่งความสำเร็จหรือล้มเหลวของมนุษยชาติในอนาคต

“โลกแบน” สะท้อนความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในทุกมิติที่เชื่อมโยงกันแบบบูรณาการ สื่อดิจิทัลช่วยสร้างความสัมพันธ์ข้ามชนชั้น ผู้ใช้สื่อจะเป็นใครก็ได้ทั้งจากเมืองและชายขอบ เข้าไปเกาะติดและเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นที่ตนสนใจ สังคมที่แบ่งเป็นชั้นๆ ด้วยวัยวุฒิ ชาติกำเนิด และคุณวุฒิ กำลังลดระดับในโลกของเน็ตซึ่งเยาวชนกลับเป็นผู้ถืออาวุธทางข่าวสารที่เก่งกาจกว่า และเสียงเริ่มดังกว่า เด็กๆ กลายเป็นคนสอนวิธีเล่นคอมพิวเตอร์ให้ผู้ใหญ่ สังคมใหม่ให้ความสำคัญกับความยุติธรรม ความเท่าเทียม และสิทธิมนุษยชน โดยแหล่งที่มาของความรู้จะมาจกไหนก็ได้ที่มีอินเทอร์เน็ต ทุกคนถูกหลอมรวมอยู่ในทะเลแห่งอัตลักษณ์ที่หลากหลาย ชาติตระกูลและยศถาบรรดาศักดิ์ของบุคคลดูจะลบล้างไปในโลกแห่งความจริงเสมือนที่ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร

เรื่องขำ ๆ ของเด็ก ๆ เรื่องอื้อฉาวของบุคคลอาจแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วเหมือนการแตกตัวของเชื้อไวรัส ที่เรียกว่า go viral คนคนหนึ่งส่งไป (แชร์) ให้เพื่อน ๆ และเพื่อน ๆ ส่งต่อไปให้เพื่อน ๆ ๆ ๆ ต่อมาเพจดัง ๆ ก็เอาไปแชร์ พอติดตลาดสื่อมวลชนก็เอาไปทำข่าว บริษัทโฆษณาบางแห่งเอาวิธีนี้ไปใช้เรียกว่าการตลาดไวรัส (viral marketing) ซึ่งประสบความสำเร็จบ้างไม่สำเร็จบ้างคละเคล้ากันไป

โลกแบนมีทั้งส่วนดีส่วนเสีย ส่วนดีคือพลเมืองเน็ตมีโอกาสเข้าถึงและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น แต่ส่วนดีนั้นทำให้เกิดความเสียหายจากพลเมืองร้ายในเน็ต ที่สร้างความวุ่นวายในปริมาณที่กว้างขวางใหญ่โตกว่าในอดีต

¹⁰ Hauben and Hauben, 1997

¹¹ Thomas Friedman. The World is Flat, : A Brief History of the Twenty-first Century ,Farrar, Straus and Giroux, 2005

๓.๔ วิธีแห่งความตื่นตัว พลเมืองเน็ตใช้สื่อโดยไม่ต้องคำนึงถึงเวลาและสถานที่จึงมีโอกาสรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแบบทันทีทันใด การต่อสู้ทางการเมืองและสังคมที่หลากหลายในโลกออนไลน์ปลุกพลเมืองเน็ตให้ตื่นตัวมองเห็นการเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ การประสานสัมพันธ์ในทางการเมืองเปิดพื้นที่ใหม่ของบทสนทนา (dialogue) ที่สร้างความตื่นรู้ เบริซนสกี (Zbigniew Brzezinski) มองว่า สิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงโลกอย่างแท้จริงคือการตื่นรู้ทางการเมืองระดับโลก¹² เพราะเน็ตเป็นที่เกิดของบทสนทนาสามเส้า ได้แก่

บทสนทนายาระหว่างประชาชนในชาติ

บทสนทนายาระหว่างประชาชนในชาติกับรัฐบาลของตน และ

บทสนทนายาระหว่างพลเมืองเน็ตทั้งปวงในโลก

สิ่งเหล่านี้ทำให้เราสามารถมองตนเองไปไกลกว่าครอบครัวและที่ทำงานอันจะทำให้วิสัยทัศน์ในทุกด้านของเรากว้างขวางขึ้นกว่าเดิม เราจะเห็นรัฐบาลของเราในบทบาทร่วมกับชาวโลก และจะตื่นตัวไปกับอิทธิพลขององค์กรระดับโลกและระดับชาติที่จะเข้ามาพัวพันกับการดำรงอยู่ของชาติเรา

เราจะตื่นตัวกับข่าวสารที่บอกเล่าเหตุการณ์จากพื้นที่ห่างไกลอย่างทันทีทันใดและเริ่มคิดถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับเรา การยิงขีปนาวุธในตะวันออกกลางและเกาหลีเหนือสร้างความตื่นตัวเกี่ยวกับสงครามโลกที่อาจเกิดขึ้นได้ ภาพยนตร์เรื่องใหม่ ๆ สารคดีใหม่ๆพาเราไปสู่โลกที่แตกต่างจากเรามากมาย ได้พบเห็นความเหี้ยมโหดทารุณที่มนุษย์กระทำต่อกันและเมตตากรุณาที่ยังมีหลงเหลืออยู่ในโลกใบนี้ และเราจะตื่นตัวกับการคุกคามไซเบอร์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน

๓.๕ วิธีแห่งการผนึกเกลียวของเครือข่าย

๓.๕.๑ พลเมืองเน็ตติดอาวุธทางการเมือง

มาร์ค โปสเตอร์ (Mark Poster) นักทฤษฎีด้านสื่อเขียนหนังสือเรื่อง *Information Please* ในปี ๒๐๐๖ ว่า พลเมืองเน็ตมีความสำคัญทางการเมืองเนื่องจากเชื่อมโยงรัฐชาติเข้ากับระบบอินเทอร์เน็ต และเชื่อมโยงสื่อมวลชนพวกวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เข้ากับสื่อดิจิทัล แนวคิดเช่นนี้ชัดเจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างโลกจริงและโลกเสมือนจริงที่เสมือนมีสะพานข้ามไปมาหาสู่กัน ทำลายความคุ้นชินในการสื่อสารของผู้คนที่คุ้นเคยแต่กับปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพซึ่งบัดนี้ต้องตื่นตากับการเชื่อมโยงของสองอาณาจักรที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการเมืองได้

โปสเตอร์กล่าวว่าปรากฏการณ์นี้จะเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอำนาจต่าง ๆ ทั่วโลกที่บริโภคข่าวสารการเมืองผ่านเน็ต ผู้บริโภคจะเป็นใครก็ได้ทั้งจากเมืองและชายขอบ เข้าไปเกาะติดและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เป็นการเกาะติดกับประเด็นที่ตนสนใจ เข้าไปในเครือข่ายเดียวกันซึ่งพลเมือง

¹² Zbigniew Brzezinski, *The Global Political Awakening*. The New York Times: December 16, 2008 เขาเป็นนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันครั้งโปแลนด์ เป็นอดีตที่ปรึกษาประธานาธิบดี ลินดอน จอห์นสัน และประธานาธิบดี คาร์เตอร์ ปัจจุบันสอนที่มหาวิทยาลัย จอห์น ฮอปกินส์ สหรัฐอเมริกา

ประกอบด้วยผู้คนที่ตนไม่รู้จักเป็นส่วนใหญ่มักเป็นบุคคลนิรนามที่ใช้ตัวอวตารและนามแฝง การแลกเปลี่ยนข่าวสารและความเห็นจะมีอิทธิพลต่อความคิดของพวกเขาด้วย เครือข่ายแต่ละเส้นเหล่านี้จะส่งเสียงดังและส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นจริง

สื่อเครือข่ายสังคมกำลังรุกคืบเข้าไปในบริบทของความเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง กล่าวกันว่าแนวโน้มของอนาคตคือไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับนานาชาติความคิดเห็นของพลเมืองยากจะถูกจัดรูปแบบโดยสถาบันระดับชาติ แต่จะถูกหลอมรวมโดยพลเมืองเน็ตซึ่งเป็นอิสระ (“but are being molded instead by very independent internet citizens or “netizens”) อาจกล่าวได้ว่า การขับเคลื่อนของกลุ่มสตรีที่กระจายไปทั่วโลกนี้คือการดึงเอาอุดมการณ์สตรีนิยมที่ผ่านวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานขึ้นมาเสียบปลั๊กอีกครั้งในลักษณะของการต่อสู้ทางการเมืองที่หลุดออกมาจากเฟรมของสื่อมวลชนกระแสหลักที่แทบไม่เคยให้ความสำคัญกับกลุ่มคนชายขอบมาก่อน

๓.๕.๒ พลเมืองเน็ตกับการขับเคลื่อนทางกายภาพ

พลเมืองเน็ตมีความแตกต่างจากพลเมืองยุคก่อน ๆ เพราะสามารถใช้สื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารและความเห็น ซึ่งเมื่อถูกปลุกด้วยประเด็นทางการเมืองที่กระทบชีวิตความเป็นอยู่ อัตลักษณ์และศักดิ์ศรี ก็จะถูกขึ้นมาแสดงพลังของมวลชนทางกายภาพ ตัวอย่างคือการโหวตเลือกทรัมป์เป็นประธานาธิบดี (พวกพรรครีพับลิกันจับใจกับวาทกรรมชาตินิยมที่ว่าอเมริกาต้องยิ่งใหญ่อีกครั้ง “America Great Again” เพราะประเด็นหนึ่งคือความรู้สึกว่าตนถูกหยามศักดิ์ศรี) และการเคลื่อนไหวระดับโลกของขบวนการสตรีนิยม(ที่ถูกกระทบจากการหาเสียงแบบเหยียดเพศของทรัมป์) การหาเสียงแบบกระทบอารมณ์ความรู้สึกของคนสร้าง “ดราม่า” หรือละครโรงใหญ่สำหรับคนกลุ่มหนึ่งทรัมป์คือพระเอก แต่สำหรับคนอีกกลุ่มหนึ่ง ทรัมป์คือผู้ร้าย และทั้งสองฝ่ายต่อสู้กันเพื่อแย่งชิงชัยชนะ พลเมืองเน็ตมีชีวิตส่วนหนึ่งอยู่ในไซเบอร์สเปซ และอีกส่วนหนึ่งอยู่กับความเป็นจริงทางกายภาพ ความรู้สึกที่ถูกปลุกในโลกไซเบอร์ย่อมเลื่อนไหลออกมาสู่ท้องถนนได้โดยง่าย

ขบวนการสตรีนิยมเป็นอีกเครือข่ายหนึ่งที่โดดเด่นในการขับเคลื่อนทางกายภาพ หลังวันปฏิญาณตัวเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีเพียงหนึ่งวันสตรีก็รวมตัวกันเดินขบวนต่อต้านทรัมป์ในกรุงวอชิงตัน ดีซี เพื่อประกาศให้โลกรับรู้ว่าสิทธิของสตรีคือสิทธิพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ร้านค้าแถวนั้นรวมทั้งบาร์ประกาศหยุดการเดินขบวนด้วยการบริจาคผลกำไรในวันหยุดทั้งหมดให้แก่ขบวนการ ผู้นำการเดินขบวนครั้งนี้คือคุณยายชาวฮาวายชื่อเทเรซา ชุค ซึ่งเสนอความเห็นนี้ลงไปบนสื่อสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก และได้รับการตอบรับไปทั่วประเทศ ดารานักแสดงเข้าร่วมประกอบด้วยนักเขียนเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของสตรี แอนเจลา เดวิส (Angela Davis) ดาราแอสลีย์ จัดด์ (Ashley Judd) และสการ์เล็ตต์ โจฮานส์สัน (Scarlett Johansson) เป็นอาทิ กลุ่มสตรีชื่อ “สตรีทั้งสี่เพื่อสตรีทั้งหมด” (Four Women for All Women) วัย ๒๕๒ ไมล์ จากเมืองฮาร์เร็มในนิวยอร์กมายังวอชิงตันเพื่อร่วมเดินขบวนในวอชิงตันดีซีและรับบริจาคทุนมาตลอดทาง มีผู้ชายเข้ามาร่วมด้วยทั้งสี่และสมาชิกผู้แทนราษฎรพรรคเดโมแครต

ภายใต้แฮชแทค #womenmarch พลเมืองเน็ตสามารถเข้าไปติดตามข่าวการรณรงค์ของเหล่าสตรีนิยมได้ หลายบล็อกแบ่งปันข่าวและภาพที่ต้านทรัมป์ควบคู่ไปกับเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ฟินเทอเรส ทั่วโลกจุดเริ่มต้นของการนัดหมายคือในเฟซบุ๊ก แล้วเกิดเหตุการณ์เคลื่อนไหวถึง ๖๐๐ เหตุการณ์ใน ๖๐ ประเทศทั่วโลก และมีคนออกไปเดินขบวนนับล้าน คลื่นสตรีนิยมลูกใหญ่ใช้อาวุธที่รุนแรงที่สุดคือแฮชแท็ก (hashtag

หมายถึง สัญลักษณ์นำหน้าคำที่แสดงประเด็นหลัก #) จนถูกเรียกว่าขบวนการเคลื่อนไหวแฮชแท็ก (“hashtag activism”) เป็นตัวอย่างของโลกออนไลน์ที่ลงมาขับเคลื่อนในโลกจริง

๓.๕.๓ พลเมืองเน็ตมีเวทีสาธารณะที่สร้างขบวนการประชาชน

โลกของเน็ตสร้างนักข่าวพลเมือง (civic journalist) ที่ไม่ได้สังกัดองค์กรใด แต่รายงานข่าวบนพื้นที่ทางข่าวสารจากเบาะแสหรือสถานการณ์จริง ยิ่งไปกว่านั้นโลกของเน็ตกลายเป็นเวทีสาธารณะที่พลเมืองเข้าไปแลกเปลี่ยนวาทกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่ม มีทั้งกลุ่มเรา กลุ่มเขา สามารถสร้าง คำจูน สถาปนา เกิดสำนักสาธารณะที่จะร่วมกันตัดสินใจและยอมรับผลของการตัดสินใจนั้น

การผนึกของอัตลักษณ์ร่วม ทำให้เกิด**ขบวนการประชาชน**ที่ร้อยเรียงกันเป็นโซ่เส้นใหญ่ที่มีพลัง เจอร์เกน ฮาเบอร์มาส (Jurgen Habermas) ใน The Public Sphere: An Encyclopedia Article ให้ความหมายของพื้นที่สาธารณะ (public sphere) ว่าเป็นพื้นที่ที่เสนอความเห็นที่มีความเป็นอิสระ ปราศจากการครอบงำของภาครัฐและระบบตลาด และเป็นพื้นที่ที่ปัจเจกชนทั้งปวงสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนทนาที่เสริมสร้าง กระแสธารแห่งสาธารณะ หรือทำให้เกิดอัตลักษณ์ร่วมสาธารณะที่เรียกว่าขบวนการประชาชน

The public sphere we mean first of all a realm of our social life in which something approaching public opinion can be formed. Access is guaranteed to all citizens. A portion of the public sphere comes into being in every conversation in which private individuals assemble to form a public body.

งานนี้ฮาเบอร์มาสเขียนขึ้นในปี ๒๐๐๖ และเห็นรูปแบบที่ชัดเจนขึ้นในหลายปีต่อมา พัฒนาการสื่อสารเริ่มจากยุค ๑.๐ จนถึง ๔.๐ เสริมสร้างพลังอำนาจทางการสื่อสารให้แก่ภาคพลเมือง (civil empowerment) โลกของพลเมืองเน็ตใหญ่โตกว้างขวางข้ามพรมแดนซึ่งมิใช่เฉพาะในทางภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ยังข้ามพรมแดนทางวัฒนธรรม ศาสนา เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองด้วย

พื้นที่สาธารณะทางข่าวสารถูกปลุกเร้าให้เกิดปฏิกิริยาให้เร้าร้อนโดยเริ่มการจุดประเด็นจากข่าวสารที่ได้รับแล้วแลกเปลี่ยนกันอย่างกว้างขวางบนโลกออนไลน์แล้วกระจายสู่โลกกายภาพ ปลุกกระตุ้นสามัญสำนึกด้านความยุติธรรมทางสังคมและการเมืองในท่าทีที่อาจออกไปนอกความต้องการของชนชั้นปกครอง ทำให้สายฟ้าการสื่อสารการเมืองแบบเดิมเกิดลัดวงจรเพราะไม่สามารถเดินต่อไปอย่างราบรื่น

“Netizens have started to short-circuit the politico-corporate communications wiring, raising the political and social justice consciousness of the hyper-connected citizen in a way that might not be in the interest of the governing classes”¹³

รัฐบาลหลายประเทศต้องจับตามองสื่อดิจิทัล ที่เปิดพื้นที่ให้นักเคลื่อนไหวพันธุ์ใหม่คือพลเมืองเน็ตที่กำลังพูดถึงสิ่งที่ตนต้องการโดยไม่ต้องผ่านตัวแทน ปรกาศอารมณ์สร้างพระเอก-ผู้ร้ายไหลวนไปทั่วเครือข่ายพลเมืองเน็ตใช้ศิลปะสร้างวาทกรรมและเล่าเรื่องราวที่สามารถดึงดูดผู้คนให้เข้าไปเกาะเครือข่ายจำนวนมาก

¹³ Oliver Barrett. Institutions And New World “Netizens.Act1”, Foreign Policy Blog, April 25, 2012

ในประเทศที่มีการควบคุมสื่ออย่างจีนสถานการณ์อาจแตกต่างกันไป จากการสำรวจในประเทศจีนเมื่อปลายปี ๒๐๐๙ มีคนใช้อินเทอร์เน็ตถึง ๓๘๐ ล้านคน และจากการวิจัยของมหาวิทยาลัยมิชิแกนและเยลเมื่อปี ๒๐๑๑ พบว่า แม้รัฐบาลจีนจะกดดันสื่อออนไลน์อย่างหนักแต่อินเทอร์เน็ตก็มีบทบาททางการเมืองในระดับหนึ่ง¹⁴ การวิพากษ์วิจารณ์ผู้นำจีนประมาณ ๘๐ คนที่คอร์รัปชันทำให้หนึ่งในสามของจำนวนนี้ถูกปลดออกจากตำแหน่ง (Zeng 2009)¹⁵ และยังนำไปสู่การแก้ปัญหาเช่นการปรับปรุงสภาพที่คุมขังที่เลวร้าย การทบทวนการพิจารณาคดีเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นที่ถูกสั่งประหารชีวิต การสอบสวนสมาชิกพรรคบางคน การหยุดยั้งโครงการพัฒนาเมืองของรัฐ เป็นต้น โดยมีผู้เข้าไปในเครือข่ายนี้นับล้านคน และเพื่อป้องกันตัวเองจากกฏอันเข้มงวดพลเมืองเน็ตใช้วิธีเฝ้าระวัง ถากถาง อย่างมีศิลปะและประสบความสำเร็จด้วย

คณะวิจัยพบว่า สื่อมวลชนกระแสหลักของจีนท่วมท้นไปด้วยการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาลในขณะที่เนื้อหาเช่นนี้ปรากฏในพื้นที่เน็ตเพียงเล็กน้อย ในทางตรงข้าม บล็อก (Blog) กลับนำเสนอหลากหลายของความเห็น พร้อมทั้งการวิพากษ์วิจารณ์ ชาวจีนใช้อินเทอร์เน็ตในประเด็นประชาธิปไตยมากขึ้น คณะวิจัยได้เสนอผลการศึกษเกี่ยวกับความตื่นตัวด้านประชาธิปไตยออนไลน์ในช่วง ๗ปีนับแต่ปี ๒๐๐๔ พบเนื้อหาเกี่ยวกับคำว่า “เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น” “สิทธิ” “อินเทอร์เน็ต” “ประชาธิปไตย” “การปฏิรูปการเมือง” มากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไรก็ตาม การฉีกเกลียวทางการเมืองในประเทศจีนทำได้อย่างหลวม ๆ เนื่องจากการควบคุมสื่อของรัฐบาล

งานวิจัยของไทยหลายเรื่องแสดงให้เห็นการเปิดพื้นที่ทางการเมืองของสื่อดิจิทัล ในทศวรรษที่ ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยังคงเกิดความแตกแยกทางการเมืองสูงถึงขนาดเกิดการแบ่งพวกแบ่งสี ก็มีการใช้อินเทอร์เน็ตในการขับเคลื่อนพลังประชาชน¹⁶ ในปัจจุบันแม้จะมีความพยายามจำกัดพื้นที่สื่อสารการเมืองของฝ่ายชั่วคราวข้ามกับรัฐบาลแต่ก็ยังมีการใช้เน็ตเป็นพื้นที่เพื่อเป้าหมายทางการเมืองในรูปแบบต่างๆทั้งในและนอกประเทศ

เครือข่ายของกลุ่ม เอ็น จี โอ เป็นอีกเครือข่ายนอกระบบราชการที่มีบทบาทสูงมาก เช่น เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เครือข่ายสิทธิมนุษยชน เครือข่ายสิทธิเด็ก เครือข่ายสุขภาพเครือข่ายสื่อสร้างสรรค์เพื่อเยาวชน เครือข่ายด้านการศึกษา เครือข่ายธรรมะ เครือข่ายเหล่านี้เปิดพื้นที่พิทักษ์สิ่งแวดล้อม ปกป้องเยาวชน พัฒนาศีลธรรม เผื่อระวังความรับผิดชอบของสื่อ ฯลฯ โดยโยงใยกับเครือข่ายสากล

เครือข่ายที่มีพลังเหล่านี้มีพลังที่บดบังสถานภาพความเป็นมนุษย์แต่ละคน อัตลักษณ์ของปัจเจกถูกกลืนกลืนอยู่ในอัตลักษณ์ของเครือข่ายจนต้องตั้งคำถามว่ามนุษย์หายไปไหนกันหมด

¹⁴ Digital Communication and Political Change in China by ASHLEY ESAREY Whitman College , XIAO QIANG University of California at Berkeley, International Journal of Communication(5) 2011, 298-319

¹⁵ Zeng, Z. P. (2009, August 11). Jingli Xizang sanyisi shijian zhongguo dui ulumuqi baoluan caiqu kaifang meiti celue [After experiencing Tibet's "314" incident: China has open media strategy concerning the Urumqi riots]. *Lianhe zaobao [United Morning Post]*. Retrieved February 10, 2011, from <http://www.zaobao.com/special/china/cnpol/pages2/cnpol090811a>

¹⁶ อาทิตย์ สุริยวงค์กุล .วิทยานิพนธ์เรื่อง การเมืองบนเฟซบุ๊ก: วัฒนธรรม-การเมืองบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทย พ.ศ. 2553-2555, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2555

๓.๖ วิธีแห่งความหักเหและซับซ้อน บนเส้นทางซูเปอร์ไฮเวย์ทางข่าวสาร มีทางแยก ทางข้าม และทางลัด มากมาย การได้พบเพื่อนพลเมืองเน็ตที่แตกต่างทั้งชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา วิถีคิด ทำทนายการเดินเข้าสู่กระบวนทัศน์ใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากความเชื่อเดิมแบบตรงข้าม พลเมืองเน็ตรู้สึกถึงสิ่งแปลกประหลาดรอบด้านและต้องพยายามค้นหาตัวเองให้พบว่าควรจะไปทิศทางใด

โลกของเน็ตซ้อนทับโลกแอนะล็อก ในการทำความเข้าใจกับพลเมืองเน็ต จะต้องมองโลกจริงควบคู่กับโลกเสมือนจริงที่ซ้อนกันอยู่ สังคมทางกายภาพของคนจริง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้กระบวนทัศน์แห่งอดีต ส่วนสังคมเสมือนจริงผู้คนกำลังต่อเชื่อมเข้าด้วยกันในทุกด้าน คิดใหม่ทำใหม่ และจะส่งผลมายังโลกจริง

การซ้อนกันอยู่นี้ปรากฏในมิติของสื่อด้วย คือสื่อมวลชนซ้อนกันอยู่กับสื่อดิจิทัล ในโลกเสรีอย่างสหรัฐอเมริกาสื่อมวลชนกำลังถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากว่าไม่รายงานข่าวตรงกับความเป็นจริงและประชาชนกำลังใช้สื่อสร้างเครือข่ายการเมืองที่สะท้อนความต้องการของตัวเองขึ้นมา แต่สื่อมวลชนกระแสหลักก็ยืนหยัดตั้งอยู่ในอุดมการณ์สื่อเสรีของตนซ้อนกันอยู่ ในประเทศจีนมีระบบที่ควบคุมสื่อทุกชนิดแต่สื่อใหม่ที่ซ้อนอยู่ก็มีบทบาทไม่น้อยในทางการเมือง ในประเทศไทยก็มีลักษณะไม่ต่างจากจีนนัก

การซ้อนกันดังกล่าวทำให้ทุกมิติในสังคมเป็นเรื่องเข้าใจยากขึ้น การเมืองมิได้เป็นแค่เรื่องของผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองอีกต่อไป แต่มีตัวละครมากมายที่เข้ามามีบทบาททั้งลับและเปิดเผย บางครั้งยากจะคาดเดาว่าใครคือผู้มีอำนาจที่แท้จริงและศูนย์กลางอำนาจอยู่ตรงไหน เดิมอำนาจมาจากทุนและอาวุธแต่ในสถานการณ์ใหม่ความแข็งแกร่งของการผูกเครือข่ายกลับมีพลังสั่งสมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป้าหมายทางการเมืองถูกทำให้ลดเลี้ยวออกย้อนยากต่อการคาดเดา ทั้งยังมีองค์กรทั้งในและนอกประเทศเฝ้าดู ในทางเศรษฐกิจและสังคมก็เช่นกัน ทั้งหมดนี้เริ่มเกินกำลังของสมองมนุษย์ที่จะเข้าใจอย่างถ่องแท้

๓.๗ วิธีแห่งความย้อนแย้ง โลกของเน็ตเต็มไปด้วยการย้อนแย้งที่ต้องทำความเข้าใจ คือมีความเป็นส่วนตัวแต่กลับอยู่กับคนแปลกหน้าจำนวนมาก มีข้อมูลมากแต่รู้น้อย คนคนเดียวเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค เราเป็นทั้งนักพูดและนักฟังคนอื่นพูด เป็นทั้งนักเขียนและนักอ่านในขณะเดียวกัน เป็นทั้งนักแสดงและดูคนอื่นแสดง อยู่คนเดียวแต่กลับไปจับมือกับคนนับล้าน ไม่มีอำนาจแต่กลับมีอำนาจในโลกของเน็ต ตัวใหญ่ด้วยอัตลักษณ์ที่สร้างขึ้นแต่ตัวเล็กลงเมื่อเผชิญกับหุ่นยนต์อัจฉริยะ เป็นคนธรรมดาที่เชื่อฟังในโลกจริงแต่เป็นนักการเมืองที่ตูดันในกระบวนกรเครือข่ายประชารัฐ เป็นทั้งนักเรียนและเป็นครู เป็นประชาธิปไตยแต่เป็นเผด็จการ (รัฐบาลประชาธิปไตยที่ควบคุมสื่อ) ฯลฯ

๓.๘ วิธีแห่งการตีจากอุดมการณ์ดั้งเดิมและการเผชิญหน้า

สังคมทุกแห่งย่อมมีจารีตทางวัฒนธรรมและอุดมการณ์ดั้งเดิมซึ่งจะค้ำยันวิถีชีวิตของพลเมืองให้อยู่ในกรอบเดียวกัน จารีตเหล่านี้ถูกบ่มเพาะและธำรงรักษามาเป็นเวลานาน เป็นอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจของชนในชาติ เช่นโลกตะวันตกมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่เลื่อมใสในเสรีภาพของสื่อมวลชนที่เบิกบานในยุคแสงสว่าง (The Age of Enlightenment)

ในเวลาต่อมาทัศนคติแบบโพสต์ โมเดิร์น นำวิธีการมองโลกแบบใหม่เข้ามาซึ่งบางอย่างมีลักษณะ “ถอดรื้อ” (deconstruct) ความคิดความเชื่อแบบอดีต และในที่สุดก็จะประกอบสร้างวิถีชีวิตแบบใหม่ (reconstruct) ซึ่งยากจะอธิบายได้จากจุดยืนปัจจุบัน สำหรับวารสารศาสตร์ สิทธิเสรีภาพเป็นหัวใจในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนมาอย่างยาวนาน ประวัติศาสตร์ของนานาประเทศในโลกบอกเล่าถึงการต่อสู้เพื่อเสรีภาพของสื่อ เนื่องจากมีความเชื่อว่าสื่อมีหน้าที่ต้องนำความจริงมาเสนอต่อประชาชน หากปราศจากเสรีภาพเสียแล้วก็จะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่นั้นได้ ความคิดความเชื่อนี้เป็นเหมือนหลักของโลกวารสารที่ห้องบนสืบต่อกันมาหลายศตวรรษ

การตีจากอุดมการณ์แห่งเสรีภาพเป็นตัวอย่างหนึ่งในอีกหลายร้อยตัวอย่างที่กำลังค่อย ๆ จากไป ความคุ้นชินกับความสะดวกของยานพาหนะไม่ว่าจะเป็นรถไฟ ฟ้า รถยนต์ เครื่องบิน ทำให้คนรุ่นใหม่ไม่สามารถวาดภาพทางเกวียน ฟุ้งนาสีทองที่รอกการเก็บเกี่ยว และการหุงข้าวด้วยฟืนและหม้อดินเผา เด็กรุ่นใหม่อยู่ในโลกของเน็ตบนมือถือและคีย์บอร์ด เดินห่างออกไปจากบรรพชนของตัวเอง พวกเขาไม่เข้าใจว่าทำไมต้องกราบเท้าบิดามารดาในขณะที่เพื่อนฝรั่งตบไหล่บิดาของเขาเอง เราจะเห็นความพยายามถอยกลับสู่อัตลักษณ์ดั้งเดิม เผชิญกับการก่อตัวของอัตลักษณ์ใหม่

๓.๙ วิธีแห่งการแสดงตัวตน อำพรางตัวตน และการพบคนแปลกหน้า พลเมืองเน็ตกคดีย์บอร์ดและทันได้นั้นก็ได้พบเจอโลกอันกว้างขวาง เห็นประเทศต่างภาษาต่างวัฒนธรรม ต่างระดับของความเจริญก้าวหน้า เห็นวิถีคิด เห็นระบอบการปกครอง เห็นระบบเศรษฐกิจการค้า เห็นการต่อสู้ การรบบราฆ่าฟัน และการก่อการร้ายที่เกิดขึ้น ณ ดินแดนไกลโพ้น นี่คือนานาชาติที่บรรพบุรุษของพวกเขาไม่เคยมีโอกาสจะให้เห็นความสะดวกของการเดินทางทำให้พวกเขาได้ไปพบปะสิ่งเหล่านี้ด้วยตนเองไม่ใช่เพียงด้วยการบอกเล่าจากผู้อื่นเกิดการเปรียบเทียบระหว่าง “เรา” กับ “เขา” ด้านหนึ่งทำให้เกิดทุกข์เมื่อรู้สึกถึงความด้อยกว่า อีกด้านหนึ่งทำให้เกิดความทะเยอทะยานที่จะแข่งขันและไปให้ไกลยิ่งกว่าเดิม เกิดความพยายามจะแสดงตัวตนของตนให้โดดเด่นยิ่งขึ้นไปอีก

เด็ก ๆ สมัยก่อนเล่นสนุกกับเกมซีม่าส่งเมือง เล่นซ่อนหา ไล่จับ หมากเก็บ เป็นความบันเทิงเล็กๆในบ้านที่สร้างขึ้นง่าย ๆ ในหมู่เพื่อนสี่ห้าคน แต่ในโลกของเน็ตเด็ก ๆ สนุกกับการสร้างบ้านเมือง การเอาชนะเข้าศึกในสงครามขนาดใหญ่ การแข่งขันในเกมที่มีคนมาร่วมเล่นด้วยทั้งโลก ความบันเทิงเหล่านี้สร้างตัวตนให้ใหญ่โตด้วยจินตนาการที่เด็กในอดีตไม่เคยเดินทางไปถึง

การประกาศความเป็น “ฉัน” ที่แตกต่างจาก “คนอื่น” เกิดขึ้นเพื่อเข้าสู่กระบวนการฟันเกสียว อัตลักษณ์ของคนประเภทเดียวกัน สร้างความพึงพอใจและพอใจที่จะได้พบคุยกับคนแบบเดียวกัน ได้แสดงออกถึงความสามารถบางอย่างที่ไม่เคยมีใครมองเห็น มีคนอ่านนิยาย ชื่นชมภาพถ่ายและภาพเขียน การ

เปรียบเทียบกับคนอื่นนำมาซึ่งสุขและทุกข์ ต้องอยู่ร่วมกับเพื่อน ๆ ที่อาจประสบความสำเร็จมากกว่าตัวเอง มองเห็นการใช้ชีวิตของชนชาติอื่นที่มีมาตรฐานสูงกว่า ผลการวิจัยบอกว่า นับวันพลเมืองเน็ตก็ยิ่งผิดหวังและมีความทุกข์¹⁷ เยาวชนพรังพรุกความผิดหวัง ความทุกข์ยากที่ไม่เคยกล้าบอกผู้ปกครองแต่พูดในโลกของเน็ตโดยซ่อนตัวเองไว้ภายใต้อวตาร

๓.๑๐ วิธีแห่งความหลอกลวงและประทุษวาจา

คนคนหนึ่งมิได้หลายอวตารซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนตัวตนที่แท้จริง ผู้หญิงมีอวตารเป็นผู้ชาย ผู้ชายมีอวตารเป็นผู้หญิง คนชื้อกลายเป็นคนมขุคุดัน ตำรวจกลายเป็นผู้ร้าย ผู้ร้ายกลายเป็นตำรวจ คนจนกลายเป็นคนรวย คนรวยกลายเป็นคนจน การอำพรางตัวตนช่วยให้เข้าไปผูกสัมพันธ์กับเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งดีและไม่ดี โปรแกรมโพโต้ซ้อปปิดเบือนภาพถ่ายทำคนดีให้เป็นคนร้ายและนำไปสู่การล่าแม่มดด้วยการผสมโรงของพวกเชื่อง่ายในโลกของเน็ต การหลอกลวงทำให้คนจำนวนมากไม่ไว้ใจโลกออนไลน์เพราะการเดินทางไปบนวิถีเน็ตเหมือนการเดินทางเข้าไปในป่าที่เต็มไปด้วยสัตว์ร้าย เทวดาและปีศาจ

ในประเทศไทยมีการศึกษาวิจัยมาบ้างแล้วว่าพบว่าการเมืองในโลกดิจิทัลมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ โครงการมีเดียมอนิเตอร์ศึกษาการสื่อสารในโลกดิจิทัลตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ ในประเด็น "การเมืองและความรุนแรง" จากทั้งเว็บบอร์ดและสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าในสังคมออนไลน์นั้นจะมีการเลือกข้างที่ชัดเจนถึงระดับการใช้ประทุษวาจา (Hate Speech) มีการรวมตัวเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ไหลเทจากดิจิทัลไปสู่แอนะล็อก การสำรวจพบว่า ในเฟซบุ๊กมีการต่อสู้ทางการเมือง การตรวจสอบ การประจานและประณาม ขณะที่ทวิตเตอร์เป็นการสื่อสารแบบเกาะติดแสดงความคิดเห็น ในเว็บบอร์ดพันทิปมีการวิพากษ์กรรมทางการเมือง การตรวจสอบข้อเท็จจริง การโต้เถียงโจมตี เป็นต้น ซึ่งจะเห็นว่าสื่อดิจิทัล นำประเด็นการเมืองมาถกเถียง มีการกำหนดทิศทางจากโลกดิจิทัลมากขึ้น และส่งอิทธิพลจากโลกดิจิทัลไปโลกแอนะล็อกได้

จากการวิจัยพบว่าประทุษวาจาที่ปรากฏบนกระดานสนทนาออนไลน์และเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์เน้นเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองและสถาบันมากที่สุด¹⁸ รองลงมาคือศาสนาและการเข้าร่วมกลุ่มทางศาสนา เรื่องเชื้อชาติ และถิ่นที่อยู่ ระดับความรุนแรงที่ปรากฏส่วนใหญ่อยู่ในระดับการยั่วให้เกิดความเกลียดชังต่อกลุ่มเป้าหมาย ทั้งการกล่าวหา ดูถูกดูหมิ่น เปรียบคนว่าไม่ใช่คน ระดับความเกลียดชังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างรุนแรงซึ่งอาจเพิ่มขีดไปสู่การทำร้ายทางกายภาพ

๓.๑๑ วิธีแห่งสติ

วิธีแห่งสติเรียกร้องความเข้าใจในความซับซ้อนของเหตุการณ์ต่าง ๆ เข้าใจความซับซ้อนของสื่อที่ใหม่เก่ามาหลอมรวมกัน การซ้อนกันของโลกจารีตกับโลกทันสมัย และมีความตระหนักรู้ว่าถนนไม่ได้เดินเป็นเส้นตรงเหมือนก่อนอีกต่อไปแล้ว

โลกของเน็ตเต็มไปด้วยภัยทางการเงินในรูปแบบต่างๆกัน หนุ่มเจ้าของธุรกิจระดับยนต์ลูกค้าแบงก์ก็ใหญ่ ถูกแก๊งมิจฉาชีพโจรกรรมเงินในบัญชีผ่านระบบ “โมบาย แบงก์กิ้ง” โดยหลอกชื่อของเหยื่อแล้วนำบัตร

¹⁷ Ehda M. Dagooc (The Freeman). Survey: Netizens now feeling the ill-effects of social media January 10, 2017

¹⁸ งานวิจัยของพิรงรอง รามสูต เรื่อง “การกำกับดูแลสื่อออนไลน์ที่เผยแพร่เนื้อหาที่สร้างความเกลียดชัง” ในปี ๒๕๕๗

ประชาชนไปขอเปลี่ยนซิมการ์ดจากบริษัทมือถือก่อนสวมรอยเปลี่ยนรหัสบัตรในบัญชีของเหยื่อและโอนเงินออกจากบัญชีเกือบล้านบาท มีการสวมรอยเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือโฆษณาให้เข้าร่วมธุรกิจแชร์ลูกโซ่ทำให้มีคนต้องสูญเสียเงินเป็นจำนวนมาก ในสหรัฐอเมริกามีการอบรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ให้มีสติรู้เท่าทันสารหลอกหลวงหรือรู้เท่าทันคนร้ายที่ใช้วิธีล่อเหยื่อแบบตกเบ็ด (fishing) โดยปลอมตัวเข้ามาในรูปบุคคลที่น่าไว้วางใจ วิธีเน็ตเรียกเรื่องให้คนมีสติ หยุดคิด หยุดอ่าน หยุดพิมพ์ ก่อนจะหลงเชื่อการโฆษณาชวนเชื่อในรูปแบบต่างๆกัน

พลเมืองเน็ตต้องมีสติระลึกว่าสิ่งที่เห็นไหลวนอยู่ในโลกของเน็ตอาจไม่ใช่ของจริง พลเมืองเน็ตต้องมีสติในการตระหนักถึงความเป็นมนุษย์ของตัวเองไม่ให้ไหลไปในกระแสของเครือข่ายจนลืมนึกว่าตนเป็นใครและมีเป้าหมายใดในชีวิต พวกเขาต้องกำกับดูแลตัวเอง และกำกับดูแลโลกของเน็ตที่ง่ายต่อการติดเชื่อไวรัสในโลกที่แบนราบ พลเมืองเน็ตต้องมีสำนึกทางจริยธรรม เป็นประชาชนผู้สร้างสรรค์ เป็นสื่อสร้างสรรค์ ช่วยจรรโลงคุณธรรมและความดีงามของชาติ

๓.๑๒ วิธีแห่งการศึกษา โลกของเน็ต เป็นโลกของทะเลแห่งความรู้ การค้นหาคำตอบด้วยตนเองและแชร์กับคนอื่น การมองเห็นคนอื่นนอกจากตนเอง เป็นการศึกษาที่สนุกสนานในโลกของเน็ตที่เต็มไปด้วยเรื่องราวของมนุษยชาติ

อินเทอร์เน็ตสามารถให้ผู้เรียนติดต่อสื่อสารกับผู้คนทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว และสามารถสืบค้นหรือเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศจากทั่วโลก จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เกิดการประยุกต์ใช้อินเทอร์เน็ตกับกิจกรรมตามหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในด้านการคิดอย่างมีระบบ การสืบค้น การคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ทั้งยังสนับสนุนกระบวนการสหวิทยาการ (Interdisciplinary) คือ การบูรณาการการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ เช่นคณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคม ภาษา วิทยาศาสตร์ ฯลฯ เข้าด้วยกัน วิธีการศึกษาในโลกของเน็ตจึงเป็นช่องทางให้เกิดการเรียนรู้เท่าทันสื่อใหม่ สังคมใหม่ ตลอดจนการปรับวิถีชีวิตของตนให้ไปอย่างสอดคล้องกับพัฒนาการทางเทคโนโลยี

พลเมืองเน็ตเดินไปบนวิถีแห่งวิทยาศาสตร์ แต่เราไม่สามารถพูดได้ว่าการมีหุ่นยนต์เป็นตัวช่วยจะทำให้มนุษย์ใช้สมองน้อยลงเพราะพวกเขายังต้องคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ออกมาอยู่ตลอดเวลา การเอาชนะกันทำให้ต้องประดิษฐ์ผลงานทางวิทยาศาสตร์ที่เลิศยิ่งไปกว่า พวกเขาไม่ได้ใช้ใจน้อยลงเพราะโลกของจินตนาการเปิดกว้างสำหรับพวกเขา เป็นสัญญาณแห่งการหลงเหลือของจิตวิญญาณที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อมวลมนุษย์แม้จะต้องเดินบนวิถีแห่งความแปลกแยก หักเห ซับซ้อน ย้อนแย้ง และเต็มไปด้วยอันตราย

ในท่ามกลาง ความสับสนดังกล่าว ปาฐกถาของมาร์ค ซัคเคอร์เบิร์ก (Mark Zuckerberg) ผู้ก่อตั้งเฟซบุ๊ก ในวันรับปริญญาเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๐๑๗ ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ให้มุมมองอีกด้านหนึ่งจากประสบการณ์จริงของเขาเอง ปาฐกถานี้ชี้ให้เห็นการหยั่งรู้ถึงสิ่งที่ละเอียดอ่อนยิ่งในวิถีแห่งพลเมืองเน็ต นั่นคือจิตวิญญาณแห่งการเอื้ออาทรต่อมวลมนุษย์ซึ่งสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถจะสร้างขึ้นมาได้

ซัคเคอร์เบิร์ก เรียกร้องความกล้าหาญของมนุษย์ที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างมีเป้าหมาย และร่วมสร้างสรรค์โลกที่ทุกคนต่างมีเป้าหมาย โดยสำนึกว่าเราทั้งหลายล้วนเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะบางอย่างที่ใหญ่กว่า มีความตระหนักว่าโลกต้องการเรา สังคมไม่ได้เดินไปข้างหน้าเพียงเพื่อให้มีงานทำ แต่มันท้าทายให้เราประกอบสร้างเป้าหมายบางอย่างขึ้นมาให้ได้ เราจะเดินไปบนวิถีแห่งเสรีเพื่อความสุขของตัวเองและชาวโลก

หลายคนอาจพูดว่าไม่รู้จะทำอย่างไร ไม่รู้จะเชื่อมต่อชาวโลกได้อย่างไร แต่ซัคเคอร์เบิร์กบอกว่าตอนสิ่งยิ่งใหญ่จะอุบัติขึ้นมาในโลกนี้ไม่มีใครรู้ว่าจะทำอย่างไรเหมือนกัน แผนที่ถูกร่างขึ้นมาจะค่อย ๆ ชัดเจนในระหว่างการทำงาน ขอเพียงแต่ให้เราเริ่มต้น หากเขารู้วิธีการเชื่อมต่อโลกมาก่อนล่วงหน้าเขาก็คงไม่สร้างเฟซบุ๊ก

ครั้งหนึ่งซัคเคอร์เบิร์กไปสอนหนังสือเด็ก ๆ เขาเล่าว่าตอนแรกก็สอนเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด แต่แล้วเด็ก ๆ ก็เริ่มสอนกลับถึงความรู้สึกของพวกเขาที่ถูกเหยียดผิว และการที่มีเครือข่ายอยู่ในคุก ซัคเคอร์เบิร์กเล่าถึงชีวิตในวัยเรียนก่อนเข้ามหาวิทยาลัย เด็ก ๆ เล่าถึงความฝันว่าวันหนึ่งจะได้เข้ามหาวิทยาลัย หลังจากนั้นซัคเคอร์เบิร์ก มีนัดทานอาหารเย็นกับเด็ก ๆ ทุกเดือนอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลาห้าปี ปีหน้าเด็ก ๆ พวกนี้จะเป็นคนแรกในครอบครัวที่จะได้เข้ามหาวิทยาลัยแล้ว

เรามีเวลาที่แบ่งปันให้ผู้อื่นได้เสมอเพื่อให้พวกเขาได้เดินไปสู่เป้าหมายอย่างเสรี ไม่ใช่เพราะว่ามันเป็นสิ่งที่ดี แต่เพราะว่าเมื่อคนคนหนึ่งสามารถแปรความฝันให้เป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่โลกทั้งใบจะดีขึ้น

นี่คือเวลาแห่งการต่อสู้ พลังแห่งเสรีภาพ ความเปิดกว้าง และชุมชนชาวโลก ต้องต่อสู้กับระบบอำนาจนิยม ลัทธิโดดเดี่ยวตัวเอง และชาตินิยม เป็นพลังเพื่อหนุนกระแสนแห่งความรู้ การค้าเสรี และและการอพยพย้ายถิ่น นี่ไม่ใช่สงครามระหว่างประเทศ แต่เป็นสงครามระหว่างความคิด ที่มีแรงหนุนจากผู้คนทุกคนแห่งที่จะขยายขอบฟ้าเบื้องหน้าอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ประเทศไทยอยู่ตรงไหน?

สำหรับประเทศไทยมีความแตกต่างระหว่างรุ่นอยู่ค่อนข้างมาก ในขณะที่ผู้บริหารทั้งภาครัฐและเอกชนส่วนใหญ่อยู่ในรุ่นเด็กเกิดมาก แต่เยาวชนรุ่นลูกหลานที่กำลังเติบโต ได้ซึมซับข้อมูลข่าวสารของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ทั้งทางด้านเทคโนโลยี สังคม และการเมือง และกำลังก้าวสู่วิถีชีวิตอย่างใหม่ที่ผู้ใหญ่อาจจะไม่เข้าใจและกำลังพยายามยึดอยู่ให้พวกเขาผูกพันอยู่กับจารีตเดิม อย่างไรก็ตาม การเป็นคนรุ่นใหม่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุทั้งหมด แต่ขึ้นอยู่กับว่าคุณคนนั้น ๆ จะเปิดตัวเองเข้าสู่มณฑลข่าวสารหรือไม่ เพราะคนรุ่นใหม่หากปิดตัวเองอยู่กับความคิดเก่า ๆ และการคิดแบบบรมครูก็ไม่ต่างอะไรจากรุ่นโบราณ

พฤติกรรมร่วมของพลเมืองเน็ตไทยแตกประเด็นไปตามความสนใจและความเชื่อ เรากำลังใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่ชนบทเดิมถูกตั้งคำถาม แม้กระทั่งในเรื่องศาสนาก็เริ่มมีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงการปรับให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เรากำลังอยู่ในสังคมที่ความถูกต้องหรือความผิดเริ่มไม่สามารถถูกจำกัดกรอบให้เป็นหนึ่งเดียวได้ นั่นอาจจะเป็นเรื่องเศร้าหากความดีงามในอดีตถูกทำลาย แต่การควบคุมเบ็ดเสร็จอาจก่อให้เกิดอันตรายยิ่งกว่า ยังมีการกำกับดูแลสื่อขนาดใหญ่อย่างสื่อดิจิทัลด้วยการควบคุมกันเอง การควบคุมตัวเอง และการเฝ้าระวังจากภาคเอกชนของลูกค้าของผู้ใหญ่รุ่นก่อนๆ บางประเด็นที่สามารถเอามาใช้ได้ (ดูตารางของการกำกับดูแล) ตลอดจนจนการอบรมให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล

การใช้เทคโนโลยีของไทยยังอยู่ในระดับของการเลียนแบบ เราไม่ใช่เจ้าของเทคโนโลยีจึงเป็นเพียงผู้ตามขนานนำทางเทคโนโลยีในประเทศพัฒนาแล้ว ความอ่อนด้อยทางภาษาตลอดจนความด้อยในเชิง

สร้างสรรค์เทคโนโลยียังทำให้เราไม่สามารถสร้างพฤติกรรมร่วมกับการเคลื่อนไหวในระดับโลกอย่างกว้างขวาง อย่างเป็นอยู่ในสหรัฐอเมริกา การเชื่อมโยงระหว่างชาติกับโลกเป็นไปแบบต่อ ๆ หลุด ๆ และเต็มไปด้วย ความแปลกแยกของการซื้อผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง ยกเว้นแต่การเคลื่อนไหวนั้นจะมีแก่นอุดมการณ์สากลที่ สอดคล้องกับสหประชาชาติเช่นเรื่องสิทธิมนุษยชน

ผู้ใหญ่หวังใยเด็ก เกรงว่าการตื่นเพื่อเข้าร่วมกับขบวนการในสังคมออนไลน์จะเป็นการเดินทางไปสู่ อันตราย ไทยขาดความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและพลเมืองในมณฑลข่าวสารที่ต้องแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ด้วยจิตเมตตา การตื่นรู้ทางการเมืองอันเกิดจากการตระหนักในอำนาจของพลเมืองอันจะเป็นสายน้ำที่ไหล เาะผ่านทุกมิติในสังคมยังอ่อนแอ อากาการสะสมสละสล้อแห่งการตื่นรู้ของพลเมืองเน็ตที่โยงเครือข่ายข้าม พรมแดนเต็มไปด้วยความไม่เข้าใจทั้งตนเองและคนอื่น ปราศจากไฟแห่งความมุ่งมั่นที่จะให้เน็ตสร้างชุมชนยุค ใหม่ที่มีชีวิตชีวาเพื่อสร้างอาณาจักรที่ดีกว่าเดิม

พลเมืองเน็ตไทยอยู่ในโลกที่ซ้อนกันระหว่างดิจิทัลและแอนะล็อกด้วยกระบวนการที่ซับซ้อนและไม่ชัดเจนและ สับสน มีการสื่อสารสังคมและการเมืองที่คลุกเคล้าด้วยอารมณ์ เกลียดชัง หลงใหล สุขและเศร้า เปลี่ยนไป เปลี่ยนมา ผิวเฟิน เชิดชูตัวบุคคล แสวงหาวีรบุรุษ ดูเหมือนว่าพลเมืองเน็ตไทยกำลังเคลื่อนตัวเองไปซ้อนกับ พลเมืองเน็ตโลกบนพื้นที่ที่เจริญสุดยอดทางวัตถุแต่วิถีชีวิตเต็มไปด้วยความสับสนและความย้อนแย้ง เหมือนตัว พองโตแต่กลับหดลีบเพราะรู้สึกว่าคุณค่าตัวเองเล็กลงเมื่อเทียบกับคนอื่น เหมือนจะมีเสรีภาพแต่กลับถูกจำกัด เสรีภาพ(การควบคุมสื่อออนไลน์) บอกกล่าวความสุขแต่เต็มไปด้วยความทุกข์เมื่อเห็นคนอื่นดีกว่า และเมื่อ ความยึดมั่นทางศาสนาเรียวลงเนื่องจากหลายปีที่ผ่านมาความขัดแย้งทางศาสนาเกิดขึ้นมาก จะทำอย่างไร กับอาณาจักรที่เต็มไปด้วยความทุกข์นี้? แนวคิดของความกล้าหาญเพื่อสร้างเป้าหมายแห่งความสุขในเชิง สัมพันธ์กับโลกของซัคเคอร์เบิร์กน่าจะจุดประกายการเริ่มต้นบางอย่างในสังคมไทยได้ สังคมไทยต้องมองเห็น สิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใต้ประดิษฐกรรมทางวิทยาศาสตร์ นั่นคือความละเอียดอ่อนทางจิตวิญญาณแห่งการ เกื้อกูลกันของปวงมนุษย์

อย่างไรก็ตาม สัมฤทธิผลไปสู่ความสำเร็จของสังคมขึ้นอยู่กับคุณภาพของพลเมืองเน็ต ที่จะต้อง แข็งแกร่งอย่างยั่งยืนทั้งทางเทคโนโลยี วิถีคิด และทัศนวิสัยที่รอบด้านในการมองโลก การทำทนายโลกในอดีต เป็นไปอย่างมีเหตุมีผลและเคารพซึ่งกันและกันหรือไม่? เสียงอันดังของพวกเขามีคุณภาพถึงขั้นเป็นกลไกระดับ สร้างสรรค์และปฏิบัติการสื่อสารในมณฑลข่าวสารที่ใหญ่โตได้หรือไม่? หรือเป็นชั่วคราวชั่วคราวแล้วก็สลายไป? หรือเป็นเพียงนักคัดลอกเทคโนโลยีและพฤติกรรมของคนอื่น? พวกเขาสามารถสร้างสังคมที่ดี เป็นนักทฤษฎี นักประดิษฐ์ นักสื่อสารสร้างสรรค์ และผู้จัดการทางสังคมที่สอดคล้องกับพื้นฐานของประเทศได้หรือไม่? สังคมไทยปูทางให้กับสิ่งเหล่านี้หรือไม่? การไหลเลื่อนลอยไปตามกระแสของเทคโนโลยีทำให้ไม่สามารถเปิด ประตูแห่งความคิดสร้างสรรค์ พฤติกรรมร่วมแห่งการใช้อารมณและการสาตประทุษวาจาเข้าใส่กันของ พลเมืองเน็ตไทยสร้างฝันร้ายมากกว่าจุดประกายมนต์ศันใหม่แห่งอนาคต แต่การออกกฎหมายควบคุม เบ็ดเสร็จจะแก้ปัญหานี้ได้จริงหรือไม่? การอบรมบ่มปัญญาให้รู้เท่าทันโลกของเน็ตจะดีกว่าหรือไม่? แนวคิดของ บาบารา ทูแมน ที่อธิบายการโยงใยเครือข่ายของพลเมืองเน็ตที่พัฒนาเทคโนโลยีอย่างชาญฉลาดทำให้เกิด คลังสมองขนาดใหญ่ที่จะส่งผลกระทบต่อสรรพสิ่ง ผลักดันพลังแห่งการอยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์ด้วยจิตเมตตาอาจจะเป็นทางออกที่สำคัญ

มีข้อแตกต่างระหว่างพลเมืองเน็ตในโลกเสรีและไม่เสรี ประเทศที่เป็นต้นแบบของเทคโนโลยีเริ่มวางเป้าหมายของสังคมไปสู่ประชาธิปไตยและความเท่าเทียมกันของมวลมนุษยชาติ (ดูทัศนะของไมเคิล ไฮเบน) และความตื่นรู้ของภาคประชาชน (เบรซิงสกี) อีกทั้งมีความพยายามที่จะเรียกร่องสถานภาพความเป็นมนุษย์ให้กลับคืนมา ไทยยังต้องรอดูพัฒนาการในระดับโลกและเดินไปตามวิถีของอาณาจักรพลเมืองเน็ตโลก ซึ่งวันนี้พลเมืองเน็ตไทยจะเดินได้ช้าลงเนื่องเพราะข้อจำกัดทางชนบและบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งเป็นกำแพงขนาดใหญ่ที่ขวางกั้นการเปลี่ยนแปลงที่เร็วเกินไป ซึ่งถ้าจะว่าไปแล้วการช้าลงนี้ทำทลายการตื่นรู้ครั้งใหญ่ในอันที่จะช่วยกันสร้างวิสัยทัศน์และกระบวนทัศน์ใหม่ของชาติ เป็นโอกาสของการสร้างบทสนทนาระหว่างประชาชนในชาติ ไต่อะลือกระหว่างประชาชนในชาติกับรัฐบาลของตน และบทสนทนาระหว่างพลเมืองเน็ตทั้งปวงในโลก แต่มีการเปิดหนทางของบทสนทนาเหล่านี้เพื่อการไหลเทข่าวสารเชิงสร้างสรรค์ในอาณาจักรของพลเมืองเน็ตผู้มีสิทธิความเป็นมนุษย์แล้วหรือยัง?

พลเมืองเน็ตไทยรู้จักการประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ที่จะแข่งขันกับโลกได้หรือยัง? รู้วิธีเอาตัวรอดในสังคมใหม่ที่ยุ่งเหยิงแล้วหรือไม่? มีการสร้างสรรค์พลเมืองเน็ตให้มองโลกในเชิงบวก รู้จักวิเคราะห์ด้วยเหตุผล รู้จักการรับข้อมูลเข้า และเสนอข้อมูลออก มีสติ มีวิสัยทัศน์เชิงบูรณาการที่กว้างขวางแล้วหรือยัง?

และท้ายที่สุด บนวิถีที่เต็มไปด้วยขวากหนาม พลเมืองเน็ตไทยรู้หรือยังว่ากำลังจะเดินไปไหน?

บรรณานุกรม

Books

สุกัญญา สุตบรรทัด(๒๕๖๐) อภิวัดน์แห่งมณฑลข่าวสาร,สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.),กรุงเทพฯ

อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (๒๕๕๒) “ส่วนรวมที่ไม่ใช่รัฐ: ความหมายของประชาสังคม” อ่างในขบวนการประชาสังคมไทย:ความเคลื่อนไหวของภาคพลเมือง: กรุงเทพฯ

ธัญญา จันทร์ตรง(๒๐๑๔) นักข่าวพลเมืองกับการใช้พื้นที่สาธารณะในสื่อออนไลน์ในการขับเคลื่อนด้านสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย นิเทศศาสตร์ดุสิตนิพนธ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

Friedman,Thomas(2005).The World is Flat, : A Brief History of the Twenty-first Century ,Farrar, Straus and Giroux

Hauben, Ronda (2012) Netizens and Communication: A new Paradigm

Jordan, T. (1999a) Cyberpower: The Culture and Politics of Cyberspace and the Internet, London: Routledge

Marshall, Andrew Gavin (2010).The Global Political Awakening and the New World Order,The Technological Revolution and the Future of Freedom, Part 1 Global Research

Mbock, Charly Gabriel (2001) “ใน Social Development Process in Africa”, Social Science and Innovation, OECD,

Morozov, Evgeny,(2011)The Dark Side of Internet Freedom: The Net Delusion, Public Affairs , New York

Articles

Barrett, Oliver. Institutions And New World “Netizens”: Act 1 *on January 12th, 2012*

Ghitis, Frida ,_How Trump awakened a feminist revolution in America October 27

Haverluck, Michael F. (OneNewsNow.com) ESPN opens its social media to Women's March

Sunday, January 22, 2017

Hauben ,Michael .The Net and Netizens: The Impact the Net has on People's Lives <hauben@columbia.edu>

Kendrick ,Lizzie , The Campaign Workshop Blog :Clinton vs Trump: Social Media Campaign Strategy, Social media campaign strategy - beyond the tweet. What else are Hillary and Donald doing on social media sites?, Posted on Oct 13, 2016

Licklider, J.C.R. and Taylor, Robert in "The Computer as a Communication Device" (Science and Technology), April 1968

Rash,Wayne , Cyber-Politics Reached New Heights in 2016 Presidential Election | Posted 2016-11-07

William, Alex. Meet Alpha: The Next ‘Next Generation’New York Times SEPT. 19, 2015

Zelizer, Julian CNN Contributor, Generations X and Y start to rule politics Updated Mon April 1, 2013